

CHALMERS

Utomhusmiljön vid Nordostpassagen

Examensarbete inom kandidatprogrammet
Affärsutveckling och entreprenörskap inom byggsektorn

SUSAN JOHNSON

Institutionen för bygg- och miljöteknik
Avdelningen för Construction management

CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA
Examensarbete BOMX03-17-43
Göteborg, Sverige 2017

EXAMENSARBETE BOMX03-17-43

Utomhusmiljön vid Nordostpassagen

*Examensarbete inom kandidatprogrammet
Affärsutveckling och entreprenörskap inom byggsektorn*

SUSAN JOHNSON

Institutionen för bygg- och miljöteknik
Avdelningen för Construction Management
CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA

Göteborg, 2017

Utomhusmiljön vid Nordostpassagen

*Examensarbete inom kandidatprogrammet
Affärsutveckling och entreprenörskap inom byggsektorn*
SUSAN JOHNSON

© SUSAN JOHNSON, 2017

Examensarbete BOMX03-17-43 / Institutionen för bygg- och miljöteknik,
Chalmers tekniska högskola 2017

Institutionen för bygg och miljöteknik
Avdelningen för Construction management

Chalmers tekniska högskola
412 96 Göteborg
Telefon: 031-772 10 00

Omslag:
Bild på Nordostpassagen med Oscar Fredriks kyrka i bakgrunden, tagen från ”rosa
bron” vid sopsugshuset.

Chalmers Reproservice/Institutionen för bygg- och miljöteknik
Göteborg 2017

Utomhusmiljön vid Nordostpassagen

Examensarbete inom kandidatprogrammet

Affärsutveckling och entreprenörskap inom byggsektorn

SUSAN JOHNSON

Institutionen för bygg- och miljöteknik

Avdelningen för Construction management

Chalmers tekniska högskola

SAMMANFATTNING

Under 1950-talet var det stor bostadsbrist i Sverige vilket medförde att regeringen beslutade att det skulle byggas 100 000 lägenheter per år i 10 år med start 1965. Projektet kom senare att kallas för Miljonprogrammet. Nordostpassagen i Göteborg var ett av de områden som byggdes mellan 1964 – 1969. Då bostadsgården vid Nordostpassagen inte har blivit uppdaterad sedan nittiotalet är den nu eftersatt och nergången, i stort behov av upprustning.

Syftet med den här rapporten är att undersöka vad som skapar mervärde i form av ökad trivsel i ett befintligt område och att lyfta fram hur brukarna genom de boende vill att deras boendemiljö skall se ut och vad de vill använda den till.

Problemformuleringen som ligger till grund för rapporten är:

- Vilka faktorer anser de boende är viktigast att ta i beaktande vid upprustning av utomhusområdet vid Nordostpassagen för att skapa en trivsam och funktionell utomhusmiljö för de boende?
- Vilka mänskliga behov belyses i forskning för att en boendemiljö ska upplevas som trivsam?
- Hur påverkar befintlig arkitektur och samhällsplanering förutsättningarna för att bygga ett trivsamt område?

Metoden som använts var ett initialt informationsmöte med Peter Schönfelder, fastighetsförvaltare på Newsec och ansvarig för utomhusmiljön vid Nordostpassagen. Därefter gjordes en litteraturstudie och en enkätundersökning genomfördes i en bostadsrättsförening i området. Resultatet av enkätundersökningen jämfördes med vad de boende i två hyresfastigheter tyckte om sin utomhusmiljö.

Slutsatsen av rapporten är att de boende vill umgås med vänner, barn och grannar och gör gärna detta i en mysig, grönskande miljö med tillgång till sittplatser och gärna med grillmöjligheter. Omgivningen bör bestå av vackra växter året om och gärna fruktträd, bärbuskar eller en odlingslott i närheten.

Nyckelord: Miljonprogrammet, utomhusmiljö, Bostadsgård, Nordostpassagen, trivsam miljö, boende perspektiv

The outside environment at Nordostpassagen

Diploma Thesis in the Bachelor Programme

Business Development and Entrepreneurship for Construction and Property

SUSAN JOHNSON

Department of Civil and Environmental Engineering

Division of Construction management

Chalmers University of Technology

ABSTRACT

During the 1950s there was a housing shortage in Sweden which resulted in that the government decided to build 100 000 households per year for 10 years starting 1965. The project was later called The Million-programme. Nordostpassagen in Gothenburg is one of those areas and was built between the years of 1964-1969. As the outside surroundings at Nordostpassagen haven't been updated since the nineties, it has now become neglected and rundown, in desperate need of refurbishment.

The purpose of this report is to examine what creates value in terms of a pleasurable environment in an existing housing estate and to highlight the users, thru the people living there, opinions in regards to what they want the surroundings to look like and what they want to do in them.

The method used started with an initial information meeting with Peter Schönfelder, a property manager at Newsec Asset Management also responsible for the surrounding areas around Nordostpassagen. After that, a study of literature followed and then a survey was carried out. Afterwards the survey was compared to other surveys done in the area.

The conclusion of this report is that the inhabitants like to use the surrounding areas to socialise with neighbours, friends and family. They want a cosy, green environment to do so in, with nice seating areas and barbecue facilities. The surroundings should consist of beautiful plants, green all year round and include fruit trees, bushes with berries etc. There should also be outdoor plantation plots available to the residents.

Key words: The Million-program, outside surroundings, residential yard, Nordostpassagen, pleasurable environment, the residents' perspective

Innehåll

SAMMANFATTNING	I
ABSTRACT	II
INNEHÅLL	III
1 INLEDNING	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte	1
1.3 Problemformulering	2
1.4 Metod	2
1.4.1 Informationsmöte	2
1.4.2 Litteraturstudie	2
1.4.3 Enkätundersökning och jämförelse	3
1.5 Avgränsning	3
1.6 Metodkritik/källkritik	4
1.7 Disposition	4
2 UTVECKLING/HISTORIK	5
2.1 Sveriges bostadsutveckling genom tiden	5
2.1.1 Bostadsgårdar förr i tiden	5
2.2 Miljonprogrammet	6
2.2.1 Utomhusmiljöer i miljonprogrammet	7
2.3 Området Nordostpassagen i Göteborg	7
2.3.1 Utomhusmiljön vid Nordostpassagen historiskt och nu	8
2.3.2 Fastighetsägarna på Nordostpassagen och deras utomhusmiljö	11
3 TEORI KRING BOSTADSGÅRDAR	15
3.1 Begreppet bostadsgård	15
3.2 Vad är en bostadsgård?	15
3.3 Vad använder vi utemiljön till?	16
3.4 Uppbyggnad av bostadsgården	17
3.4.1 Planering av bostadsgården	17
3.4.2 Bostadsgårdens utformning	17
4 UNDERSÖKNING	21
4.1 Enkät Utformning	21
4.2 Enkäten Del 1	22
4.2.1 Utformningen av gården och utomhusmiljön	22
4.2.2 Möjligheten att använda gården och utomhusmiljön som du önskar	23
4.2.3 Entréns utformning	24

4.2.4	Belysningen i området	25
4.2.5	Tillgång till lekplatser	26
4.2.6	Utrustningen/redskapen på lekplatsen	27
4.2.7	Tillgången till bänkar och bord	28
4.2.8	Val av blommor, buskar och träd	29
4.2.9	Kontakten med grannar på de gemensamma ytorna	30
4.2.10	Tryggheten i området på kvällar och nätter	31
4.3	Enkätresultat Del 2	32
4.3.1	Vad saknas idag som borde finnas i framtiden?	33
4.3.2	Hur skall bostadsgården kunna användas?	35
4.3.3	Andra kommentarer	36
4.4	Jämförelse	37
4.4.1	Ernst Rosén	37
4.4.2	Ivar Kjellberg	38
5	ANALYS	39
6	SLUTSATS	41
7	REFERENSER	42
7.1	Litteratur	42
7.2	Muntliga källor	43
7.3	Elektroniska Källor	43

Bilagor

Förord

Det här kandidatarbetet på 15hp är en avslutande del av teknologie kandidatutbildningen Affärsutveckling och Entreprenörskap på Chalmers.

Idén till kandidatarbetet kom fram då författaren tog en promenad i området och upptäckte att en av fastighetsägarna hade börjat rusta upp området utanför byggnaderna på ett modernt och inbjudande sätt. Promenaden fortsatte förbi fastigheterna som arbetet handlar om och insikten kom att något måste göras även där. Utomhusmiljön runt Brf Nordostpassagen3659 är väldigt sliten, omodern och oinspirerande, det vill säga i stort behov av en uppdatering.

Jag vill tacka Peter Schönfelder på Newsec som har kommit med bra input om området, arbetet och framförallt värdefull feedback på enkäten. Peter var även initiativtagare till jämförelsen mellan enkätundersökningar från både bostadsrättsföreningens och hyresfastigheternas boende. Peter förmedlade också kontakterna till Andreas Ekstrand på Ernst Rosén och Lena Brännström på Ivar Kjellberg som även de skall ha stort tack för visat intresse och nedlagd tid. Stort tack också till Hans Kjellberg som var med vid byggnationen av Nordostpassagen och som engagerat delade med sig av erfarenheterna.

Tack till Fridhem-Johannedals Samfällighet och till styrelsen för Brf Nordostpassagen3659.

Ett stort tack till Annika Attesjö för ditt engagemang och för att du gick med mig runt och lämnade ut enkätundersökningarna, utan dig hade det varit väldigt svårt att nå ut till de boende.

Tack till mina grannar som har berättat om området nu och då samt hur de trivs och vad de vill ha på gården i framtiden. Tack till alla som tog sig tid att läsa min enkät och till de som svarade, utan er hade undersökningen blivit väldigt tunn.

Tack till min handledare på Chalmers, Bert Luvö som trots pension och andra projekt tagit sig tid att vägleda mig.

Tack till mina vänner som har stöttat mig genom den här processen. Speciellt tack till Jessica Jonasson, Lois Dierks och Sofia Andersson.

Sist men definitivt inte minst vill jag tacka Elin Sahlberg för din stora insats med att få mig på rätt köl. Utan dig vet jag inte vad jag hade gjort.

Göteborg Juni 2016
Susan Johnson

1 Inledning

Det här kapitlet avser att ge en bakgrund till och en förförståelse för det studerade området. Vidare presenteras rapportens syfte och den metod genom vilken rapporten blivit till samt de avgränsningar som gjorts. Slutligen diskuteras eventuell kritik som kan riktas mot metoden och rapportens disposition beskrivs.

1.1 Bakgrund

Under 1950-talet var det bostadsbrist i Sverige vilket medförde att regeringen beslöt att det skulle byggas 100 000 lägenheter per år i 10 år med start 1965. Projektet kom senare att kallas för Miljonprogrammet. Nordostpassagen i Göteborg var ett av de områden som byggdes mellan 1964 – 1969.

Byggnaderna runt Nordostpassagen har de senaste åren genomgått bland annat fasadrenoveringar med balkongombyggnad vilket har gjort att utomhusmiljön blivit eftersatt och nergången. Det har bidragit till att det blir mer och mer relevant att något måste göras åt innegården och övriga ytor. En del fastighetsägare har börjat uppgradera och modernisera områdena runt sina byggnader men då det är Fridhem-Johannedals Samfällighetsförening som äger och förvaltar de större ytorna mellan husen är det upp till dem att sätta upp riktlinjer och även medfinansiera upprustning av utomhusmiljöerna i hela området.

Fridhem-Johannedals Samfällighetsförening har tillsammans med Newsec initierat processen att rusta upp gemensamhetsytorna och denna rapport är en del i detta arbete och kommer att bidra med en förstudie som belyser brukarnas önskemål kring områdets utformning. Tanken är att området skall bjuda in till umgänge och öka trivseln för de boende och andra användare som förbipasserande människor. En enkätundersökning har genomförts för att på detta sätt skapa en förståelse för brukarnas åsikter och vilka åtgärder som krävs för att uppnå önskemålet. Planen är sedan att med start under 2016 rusta upp vissa delar av området framförallt vid rosa bron som behandlas senare i rapporten.

1.2 Syfte

Syftet med kandidatarbetet är att undersöka hur man förvaltar och skapar mervärde i form av ökad trivsel i ett befintligt område, i det här fallet utomhusmiljön runt Nordostpassagen i Göteborg. Syftet är också att lyfta fram hur brukarna genom de boende vill att deras boendemiljö skall se ut och vad de vill använda den till. Detta för att ge Fridhem-Johannedals Samfällighetsförening kunskap kring hur utformningen av området bör se ut i framtiden samt vad de skall ta hänsyn till vid framtagandet av riktlinjer.

1.3 Problemformulering

För att uppfylla rapportens syfte kommer följande problemfrågor att avhandlas:

- Vilka faktorer anser de boende är viktigast att ta i beaktande vid upprustning av utomhusområdet vid Nordostpassagen för att skapa en trivsamt och funktionell utomhusmiljö för de boende?
- Vilka mänskliga behov belyses i forskning för att en boendemiljö ska upplevas som trivsamt?
- Hur påverkar befintlig arkitektur och samhällsplanering förutsättningarna för att bygga ett trivsamt område?

1.4 Metod

1.4.1 Informationsmöte

Initialt påbörjades processen genom ett möte med Peter Schönfelder på Newsec som genom Fridhem-Johannedals Samfällighetsförening är ansvarig för förvaltning samt utveckling av området. Peter gav en övergripande bild av nuläget samt framtida planer och kunde även svara på författarens inledande frågor vilket bidrog till en bra grundförståelse. Denna grundläggande information hjälpte till att forma inriktningen på vilken typ av litteratur och forskning som krävde fördjupade studier. Mötet med Peter Schönfelder kan klassificeras som en primär källa då den inte baseras på någon tidigare källa (Lundahl och Skärvad, 1990).

1.4.2 Litteraturstudie

Som en del av denna rapport har en litteraturstudie genomförts. För att hitta relevanta källor har professor Anna-Johanna Klasander, Professor of the practice och avdelningschef för Stadsbyggnad, tillfrågats. Vidare har författaren tagit del av liknande rapporter för att identifiera ledande forskning inom området. Litteratur som källa kan klassificeras som en berättande samt sekundär källa enligt resonemang förda av Lundahl och Skärvad (1999) då de är baserade på en tidigare källa samt medvetet upplyser om ett fenomen. I denna fas har fokus varit att söka efter information om det berörda området, andra större områden som omfattades av miljonprogrammet och hur man förvaltar dessa områden i nutid. Vidare har litteratur gällande hur bostadsgårdar var uppbyggda förr i tiden studerats och hur de användes för att sedan inrikta studierna kring ny forskning beträffande hur vi människor umgås nu för tiden och vilka faktorer som påverkar vår trivsel i vår närmiljö.

Dessa litteraturstudier i kombination med tidigare nämnda intervju har bidragit till att ge författaren en bra grundförståelse till både området samt ämnet, någonting som är viktigt i genomförandet av en enkätundersökning vilket var en del av processen. Detta belyses av Wärneryd (1990) när denne fastställer betydelsen av att vara väl förberedd innan det mer konkreta arbetet med frågeformulering initieras för att undvika att brister upptäcks först i analyskedet. Med litteraturstudien som grund har sedan fokus vänts till enkät-undersökningen.

1.4.3 Enkätundersökning och jämförelse

En enkätundersökning har utförts bland de boende i Brf Nordostpassagen 3659 som består av 257 bostäder idag, vilka är de i närmast anslutning till det område i störst behov av upprustning. Inom denna bostadsrättsförening har vad Eljertsson (1996) benämner totalundersökning genomförts då samtliga boende i föreningen har tillfrågats. Valet att göra en enkätundersökning istället för intervjuer baseras på att ett större urval önskades och att detta är ett billigare och mer tidseffektivt angreppssätt vilket även diskuteras av Eljertsson (1996). Författaren belyser även att respondenterna genom denna undersökningsmetod får mer tid att fundera igenom sina svar vilket kan vara önskvärt. Då strikt anonymitet har använts i enighet med de internationella regler kring marknadsundersökningar som framtagits av ICC/ESOMAR (International Chamber of Commerce / European Society for Opinion and Marketing Research) och diskuterats av Lekvall och Wahlbin (1993) har det varit omöjligt att skicka påminnelser då inga andra metoder använts för att identifiera vilka som besvarat enkäten.

Enligt Wärneryd (1990) finns inga universalregler vad gäller design och strategival vid utformandet av en enkät. Författaren menar att det kan ge insikt och en fingervisning kring hur det bör genomföras att läsa och diskutera hur problem lösts i tidigare undersökningar. Med detta som bakgrund är det positivt att det tidigare genomförts liknande enkätundersökningar av två av Samfälligheten utvalda hyresfastighetsägare i området, Ernst Rosén AB och Ivar Kjellberg Fastighets AB. Utformande och resultatet från den nya enkätundersökningen kommer att jämföras med tidigare utredningar och vara en del av rapportens undersökning och dess slutsats.

Enkäten utformades genom kryssfrågor samt det som Mangione (1995) benämner öppna frågor vilket gav respondenterna möjlighet att själva formulera och utveckla sina svar. Churchill (1999) anser att denna typ av frågeställning är positivt då den fångar in många olika uppfattningar och demografiska uppdelningar. Kryssfrågorna bestod av fem alternativ graderade från dåligt/missnöjd till mycket bra/mycket nöjd samt en möjlighet att avstå från att besvara frågan.

1.5 Avgränsning

Arbetet kommer framförallt att fokusera på utomhusmiljön mellan Nordostpassagen 36-42, 49-53, 44-48 och 55-59 vilket är fyra byggnader som ägs av de boende i Brf Nordostpassagen 3659. Anledningen till att det är avgränsat till den delen i området är att den är som mest sliten och eftersatt. I området mellan de fyra fastigheterna som Brf Nordostpassagen 3659 brukar finns även de ytor som har högst prioritet vad gäller ombyggnad. Dessa är terrassen mot Nordenskiöldsgatan och den rosa bron som leder över till den samma. I området finns även det så kallade konstverket eller fontänen som nämns en hel del i rapporten och som används som pool för barn på somrarna.

Rapporten kommer att inrikta sig på hur brukarna i området vill och behöver ha det i deras utomhusmiljö för att trivas. Detta genom att genomföra en enkätundersökning hos de boende då de anses vara de främsta brukarna. Förhoppningen är att deras åsikt är representativ för andra brukare och att det således föreligger en generaliserbarhet i resultatet.

Då denna rapport är av relativt begränsad natur kommer arbetet att fokusera på mjuka värden som ligger till grund för trivsel och tillfredsställelse vad gäller utomhusmiljön.

1.6 Metodkritik/källkritik

Det är viktigt att beakta huruvida en undersökning är trovärdig eller ej. I termer av Wiedersheim-Paul och Eriksson (1991) är det viktigt att ställa sig frågan om källan mäter det den ska mäta, med andra ord om den har *validitet*. Samma författare belyser vikten av att källan har *relevans* (är av betydelse) samt att den är fri från systematiska fel (har *reliabilitet*). Andra kriterier att ta i beaktande är huruvida källorna kommer från en och samma, dvs deras *beroende*, samt om uppgiftslämnare har egna intressen i frågan (källans *tendens*). Slutligen nämns kravet på aktuella källor (*samtidskrav*).

I denna rapport har strävan varit att använda så aktuella källor som möjligt och därför borde samtidskravet vara uppnått. Genom en ingående litteraturstudie, vilket tidigare beskrivits, har det varit möjligt att hitta de återkommande teorierna vilket bör ge grunden i teorin relevans. Källorna kommer inte från en och samma grund, dock är det möjligt att förståelsen har blivit något färgad genom att den till största del skett genom intervju med Peter Schönfelder. Faktumet att författaren själv bor i området kan även det kritiserar utifrån begreppet tendens. Detta kan ha påverkat hur enkäten utformats och så också den information som införskaffats, men då författaren varit medveten om denna svårighet har det försökt undvikas. Att tidigare undersökningar genomförts och att det funnits möjlighet att jämföra med dessa bör bidra till en mer neutral bild.

Rapporten syftar till att ge en bild av brukarnas åsikter. Dock har endast de boende i Brf Nordostpassagen 3659 tillfrågats. Detta kan kritiserar utifrån generaliserbarheten av undersökningen. Svarsfrekvensen på undersökningen var relativt låg (22%). Mangione (1995) anser att en svarsfrekvens på 75% är att rekommendera även om Fowler (1993) menar att det vid en postundersökning utan uppföljning är rimligt att vänta sig mindre än 50% vilket är fallet här. På grund av anonymitetsangreppssättet har möjligheten att höja svarsfrekvensen genom påminnelser inte funnits. Man bör dessutom ha i åtanke det som Söderlund (1997) benämner i termer av likgiltighetszonen vad gäller kundundersökningar. Denna innebär att de som är mest eller minst nöjda är de som har störst benägenhet att svara på en undersökning. Man riskerar med andra ord att tappa de som är relativt neutrala. Det är svårt att analysera hur utbredd effekten av likgiltighetszonen är i denna undersökning. Dock kan fastställas att då svaren varit av liknande karaktär i tidigare undersökningar verkar det som om underlaget har varit tillräckligt stort för att en bra bild av brukarnas åsikter och det torde gå att generalisera utifrån dessa.

1.7 Disposition

Initialt avhandlas historien bakom bostadsområden och deras kringmiljö. Sedan kommer det specifika området att diskuteras och dess historik för att efter det se till relevant forskning kring utemiljöer och dess användning. Rapporten presenterar sedan den enkät som genomförts för att slutligen visa på hur forskningen och teorierna kan användas till att fastställa hur man bör förvalta och utveckla utomhusmiljön i Nordostpassagen för att skapa trivsel och mervärde för de boende i området.

2 Utveckling/Historik

Härnäst följer ett kapitel vilket syftar till att ge en inblick i bostadsutvecklingen genom tiden fram till idag. Efter en generell presentation riktas fokus mot Nordostpassagen och det berörda området för denna rapport.

2.1 Sveriges bostadsutveckling genom tiden

Sverige utvecklades under 1900-talet från renodlat, fattigt bondeland till ett rikt närings- och industriland där tjänstesamhället dominerade. Det satte press på byggandet framförallt i städerna då flyttströmmen gick från landet till närmare och in i staden. Bostadsbyggandet ökade på grund av det i stadig takt redan från början av 1900-talet för att bromsa in under första världskriget. Det tog sedan åter fart under mellankrigstiden för att temporärt minska under andra världskriget. Under 1950-talet togs byggandet upp med ny fart och stegrade markant. Trots ökande bostadsbyggande räckte inte alla bostäder till för de som flyttade på sig (Björk, Nordling och Reppen, 2012). Befolkningen växte samtidigt stadigt med fler födda än avlidna och högre invandring än utvandring (SCB Statistik hämtad 20160515). Bostadsbyggandet nådde sin kulmen under rekordåren 1960-1975, då bostadspolitiken innebar att bostadsbristen skulle byggas bort.

Byggandet av flerbostadshus kom att dominera fram till mitten av 1970-talet då framförallt stenstadshus (tegelhus), lamellhus, punkthus och skivhus byggdes (Björk, Kallstenius och Reppen, 2002). Mot slutet av 1970-talet ökade byggnationen av småhus till att ha övertaget fram till mitten av 1990-talet. Därefter avtog bostadsbyggandet och snittet gick ner till runt 20 000 bostäder per år. Man räknar med att husen behöver rustas upp efter femtio till sjuttio år vilket betyder att det nu är hög tid att husen som uppfördes under rekordåren genomgår en upprustning.

2.1.1 Bostadsgårdar förr i tiden

Fram till 1930-talet färdigställdes stenstadskvarteren med sina kompakta, slutna gårdar. Det var inte ovanligt att det byggdes gårdshus eller flyglar inne på gården och med höga murar för avgränsning blev det som var kvar av gårdsrummen väldigt trånga. Bostadsgården kom man till genom öppningar i husen och den användes mest för att ta sig till sin bostad och för att använda utedassen som då låg på gården. Trädgårdarna var bara för prydnad, något fint att se på, istället för att upplevas och vistas i (Björk, Nordling och Reppen, 2012 och Björk, Kallstenius och Reppen, 2002).

Mellan 1930 och tidigt 1940-tal började man gå ifrån stenstadshusens kvartersbyggande, öppnade upp husen och placerade dem med luft mellan. Det blev då vanligt att man byggde lamell- eller punkthus placerade i rad och vända mot solen för ljus. Under den här tiden planerade man utomhusmiljön runt transporter till fastigheterna av till exempel kol och olja och andra praktiska funktioner som pisk- och vädringsplatser. Man separerade dock inte funktionerna från varandra utom möjligtvis piskplatserna som kunde vara avskärmade med hjälp av buskar eller en häck. Marken var ofta hårdgjord och gårdsmiljön hade få träd och buskar, vanligast satte man växligheten

närmast husen. Det kunde finnas en enkel lekplats i form av en liten sandlåda men det var mer undantag än regel (Persson och Persson, 1995).

I början av fyrtiotalet tänkte man om och såg nu bostadsgården som en plats där man kunde vara social och vistas mer i. Man ville skapa samhörighet och få lite bykänsla även inne i stan. Gårdarna anpassades för lek, vistelse och upplevelse. Man la ner möda på att få till bra sittplatser med inspirerande omgivning såsom ändamålsenliga bänkar, fin markbeläggning och trevlig grönska. De omgivande natur-och parkområdena bjöds in i bostadskvarteren för att bli ett sammanhängande stråk. Man började samtidigt med trafikseparering för att öka säkerheten åt gående och cyklister. Bostadsgårdarna var fortfarande funktionsanpassade, men upplevelserna, de fina trädgårdarna och lekplatserna, fick ta mer plats (Persson och Persson, 1995).

Mot slutet av 50-talet trappades byggandet upp och blev allt mer industrialiserat. Man planerade mer och mer runt lekplatser, men tog hänsyn till slitage, vilket medförde att man skalade av växligheten enligt Persson och Persson (1995). Bostadsgårdarna planerades med tydlig funktionsindelning där man separerade bilar och gårdsmiljön. Många hus byggdes med varmgarage i bottenplan och bilparkeringen lades ofta utanför bostadsgården. Inne på bostadsgården grupperades funktioner som småbarnslekplatser, gräsytor och buskage ifrån varandra så att gränserna blev tydliga. Växtligheten fyllde allt mer en funktion som avgränsning än som ett levande material där för att upplevas. Man valde växlighet ur ett skötselperspektiv, vilket medförde att man ofta planterade till exempel en enda sorts buskar (Hall, 1999). Enligt Maria Nordström (1986) medförde det att intrycket blev platt och ödsligt utan någon levande upplevelse av platsen. Under denna tid startade det som kom att omnämnas miljonprogrammet och som diskuteras mer ingående i följande avsnitt.

På 80-talet då det byggdes mycket småhus och villor, blev den egna trädgården dominerande och man kunde själv planera sin utomhusmiljö. I staden planerade man för vägar som delade in den i stadsdelar. Gatuutrymmet blev fullt med bilar och gående fick ta andra vägar. Nu började man dock bygga uteplatser på bottenplanet i bostadshus för att sudda ut gränsen mellan ute och inne. Bostadsområdena byggdes med stora bostadsgårdar som planerades för lek och gemensamma grönytor för de boende.

Runt 2000-talet började inflyttningen till städerna åter kraftigt och de behövde således förtätas, vilket medförde kompromisser gällande de stora bostadsgårdarna. Man tog dock hänsyn till vad boende verkligen ville ha i sin omgivning och vad man ville uppleva varav bostadsgårdarna planerades utefter det.

2.2 Miljonprogrammet

Bostadspolitikens stora problem hade länge varit trångboddhet, låg utrustningsstandard, inte sällan i kombination med bristande underhåll enligt Vidén och Lundahl (1992). År 1965 satte därför riksdagen upp ett mål att det skulle byggas en miljon bostäder under en tioårsperiod mellan åren 1965-74, det vill säga 100 000 bostäder årligen. Satsningen kom att kallas miljonprogrammet och tillslut byggdes det nästan 1 006 000 bostäder sammanlagt. Några äldre husområden revs för att göra plats för större byggnader med bättre standard. Detta faktum bidrog till att nettoökningen inte var lika stor som antalet nybyggda bostäder.

Miljonprogrammet förknippas ibland med fula höga hus, tråkiga miljöer, förorten och segregation. Faktum är dock att husen var väldigt moderna för sin tid när de stod färdiga och de byggdes överallt; i förorten, mitt inne i stadskärnorna och ute i små samhällen. Det byggdes framförallt flerbostadshus som lamell- och punkt-hus, men det förekom även lägre lamellhus med runt 3 våningar samt betydligt mindre hus såsom enplanshus.

Den gemensamma nämnaren var att man ville bygga bostäder med bra planlösningar och med tillgång till tvättstuga, gemensamhetsytor och parkeringsplatser, då det blev allt vanligare med bil. Husen byggdes ofta i rät vinkel mot varandra eller parallellt med stora öppna gårdar som många gånger saknade rumsbildningar (Vidén och Lundahl, 1992).

2.2.1 Utomhusmiljöer i miljonprogrammet

Gårdarnas utformning berodde på vilken sorts hus man byggt i området, men generellt anlades bostadsgårdarna i miljonprogramsområdena med raka linjer, stora asfaltsytor och funktionsindelning. Man ville frångå äldre traditioner och använda rena linjer och standardiserad stenbelagd utformning. Det gjorde att gårdarna kändes kala, öppna och opersonliga och därav blev outnyttjade. Gårdarna saknade samtidigt vind- och regnskydd, vilket bidrog till att de upplevdes som väldigt blåsiga och man skyndade sig förbi dem vid regn. Trots att områdena ofta var omgärdade av skogspartier var bostadsgårdarna många gånger utan större träd och buskar. Det fanns vanligen någon lekplats, men sällan sittplatser i lä enligt Boverket (2008).

Under miljonprogrammet infördes underbyggda gårdar, vilket betyder att man i de flesta fall byggde pelardäck med gården ovanpå som beskrivet av Vidén och Lundahl (1992). Detta medförde dock att man bara kunde använda ett begränsat jordlager vilket i sin tur innebar att förutsättningarna för en varierad växtlighet minskade. För att få plats med bostadsområdet fick man ofta ta bort den befintliga naturen med dess träd och buskar vilket medförde att en helt ny gårdsmiljö fick anläggas.

Entréerna lades så att man steg ut på bostadsgården istället för gatusidan. Utanför entréerna placerade man enligt de då gällande riktlinjerna lekplatser för mindre barn. På lekytorna fanns sandlådor, gungor, rutschkanor och klätterställningar. Lek för större barn var begränsad då deras lek ofta kräver andra och större ytor än för små barn. Med begränsad vegetation, som till exempel kunde verkat som gömställe, var gårdarna inte helt ultimata lekplatser. Deras plana sten-eller asfaltsbelagda ytor var dock perfekta för aktiviteter som bollsport och cyklande (Vidén och Lundahl, 1992). Det var under tiden för miljonprogrammet som Nordostpassagen kom till att byggas vilket har påverkat dess utformning.

2.3 Området Nordostpassagen i Göteborg

Nordostpassagen som ligger i området Vegastaden i Göteborg, är uppkallat efter skeppet Vegas expedition med Adolf Erik Nordenskiöld i spetsen till Nordostpassagen. Området har stadsparken Slottsskogen i syd och väst, vackra Oskar Fredriks Kyrka i norr och Vegagatan, som är en parallellgata till Linnégatan i öst. Här har de boende närhet till det mesta, skolor, affärer, kollektivtrafik, park och natur samt kulturliv.

Vegastaden byggdes under åren 1964-1974 och skulle sluta på cirka 1800 lägenheter när det stod klart. Det hela började med att byggmästarkonsortiet ”Vegabyggen” bildades 1959 och bestod av Walter Lundborg, Ernst Rosén, Ivar Kjellberg och Holger Blomstrand. Mäklaren Arne Palmblad påbörjade processen genom att köpa upp de befintliga landshövdingehusen och 1964 godkände byggnadsnämnden den nya stadsplanen. På hösten 1964 revs de 140 befintliga husen för att göra plats för de nya och det blev en av Sveriges dittills största privata saneringsprojekt. Grundtanken bakom projektet var att få bort den låga standarden med bland annat utedass på gården och trångboddheten eftersom området var ett av det barnrikaste i staden. Tanken var att allt skulle vara enhetlig så även om det var fyra byggherrar så hade de samma leverantörer, både för projektering och till material (muntlig källa, Hans Kjellberg).

Nordostpassagen som är ritad av Lund och Valentin Arkitektkontor består av lamellhus i 5-8 våningar med lägenheter som varierar från 1-6 rum och kök. Byggnaderna har garage på bottenvåningarna med infart från Vegagatan. Många fastighetsägare har gjort renoveringar av stammar och fasad med entréer och balkonger då de efter många år var i behov av underhåll och uppdatering.

Bild hämstad från google maps 20160517

Bild hämtad från google maps 20160517 – området i sin helhet

2.3.1 Utomhusmiljön vid Nordostpassagen historiskt och nu

När Nordostpassagen byggdes var byggherrarna och kommunen eniga om att det var önskvärt med ett gångstråk som gick från Slottsskogen till Oskar Fredriks Kyrka.

Gångstråket skulle vara helt bilfritt och de fordon som då enbart var tillåtna på Vegagatan skulle inte synas. Gångar byggdes under Vegagatan för att gående skulle kunna ta sig till andra sidan på ett säkert sätt. Det var inte förrän senare som det tillkom övergångsställen och refuger på gatan.

Det planerades för livet mellan husen och barnens behov av lummiga lekplatser tillgodosågs. Det fanns även planteringar av olika slag och små bersåer med bänkar. Området var stenbelagt, men planteringarna var belägna på plattåer och innehöll bland annat blommor och hängbjörkar. (muntlig källa, Hans Kjellberg)

Bild tagen från Oscar Fredriks Kyrka när området byggdes, foto: Fridhem-Johannedals Samfällighets egna.

Området mellan NP36-42 och NP 49-53 förr till vänster, foto: Fridhem-Johannedals Samfällighets egna och området nu till höger, författarens eget foto.

Bild på hur det såg ut utanför NP44 (Rosa bron), foto: Fridhem-Johannedals Samfällighets egna.

Under 1990-talet bestämdes att det var dags för en uppdatering av utomhusmiljön och en arkitekt anlätades för att ta fram ett förslag för hela området. Tillgängligheten blev efter denna förändring mycket bättre runt entréerna och man arbetade med att få en trivsamt och ännu mer barnvänlig miljö. Fokus låg på runda former och enhetliga entréer, även om de var i olika färger. Lekplatserna fick staket i samma färger som entréerna och ny belysning sattes upp. Ett litet hus över sopsugsanläggningsutsuget mellan NP 44 och 46 byggde med anslutande bro över till en utsiktsplats som ser ut på Nordenskiöldsgatan. Denna målades i samma röda färg som majoriteten av områdets belysningspelare och räcken hade.

Konstnärer bjöds in för att ta fram ett konstverk som skulle få en central roll i området. Detta blev dock inte helt som alla hade tänkt och konstverket som ligger mellan NP36-42 och NP 49-53 är än idag inte helt färdigt.

Sedan den omfattande upprustningen av utomhusmiljön på 90-talet har bostadsgården blivit väldigt eftersatt. Det som en gång var modernt och användbart är nu i stort behov av uppdatering för att matcha dagens behov. Lekplatserna behöver bli bättre och säkrare för att attrahera lekande barn. Räcken, belysning, gräsytor, planteringar och området i stort behöver moderniseras för att skapa trivsel för de boende och göra Nordostpassagen ännu mer attraktivt (muntlig källa, Hans Kjellberg).

2.3.2 Fastighetsägarna på Nordostpassagen och deras utomhusmiljö

För att förstå hur Nordostpassagen är uppbyggt och vad de individuella fastighetsägarna har gjort åt sin utomhusmiljö diskuteras i följande avsnitt en tur genom området.

Områdeskarta på Nordostpassagen, underlag erhållet från Peter Schönfelder.

Ivar Kjellberg

Ivar J. Kjellberg startade 1932 ett byggbolag där han hade en tanke att han skulle bygga hus han kunde vara stolt över. Målet var inte att växa, men i dag äger Ivar Kjellberg Fastighets AB 42 fastigheter i Göteborg och även 50% av Aranäs AB i Kungsbacka tillsammans med Ernst Rosén. Ivar Kjellberg var med från allra första början och var en av de fyra byggmästarna i konsortiet Vegabyggen.

Ivar Kjellberg äger fastigheten längst ner i området, närmast Oscar Fredriks Kyrka som har numren 2-6. Utomhusmiljön har inte ändrats på många år och har det tidstypiska stora buskagen precis intill byggnaderna. (*Ivar Kjellbergs hemsida <https://ikfab.kjellberg.se/>*).

Brf Nordostpassagen

Brf Nordostpassagen bildades April 2002 och köpte sedan fastigheterna med uppgångarna 9-19 och 23-31 i Juni 2002.

Bostadsrättsföreningen består av 2 huskroppar med 234 lägenheter och 8 lokaler. De är belägna bredvid Oskar Fredriks Kyrka och med Jungmansgatan som inramning. Föreningen har det senaste året gjort omfattande renovering av utomhusmiljön och har skapat tydliga gränser mellan den offentliga gången fram till husen, entréerna och de nya uteplatserna. (*Brf Nordostpassagens hemsida <https://brfnordostpassagen.se/>*)

Brf Nordosten

Brf Nordosten bildades 2004 och fick 2006 förvärva fastigheterna NP 10-14, 20-22 och 33-37 av Wallenstam. Husen ligger mot mitten av området Nordostpassagen med två av dem intill Vegagatan och en intill Jungmansgatan. Föreningen fick för några år sen igenom bygglov för att bygga

lägenheter på taken och har sedan dess upplåtit 18 nya lägenheter. Allt som allt har föreningen 216 bostadsrätts- och hyreslägenheter.

Föreningen har inte renoverat utomhusmiljön mer än att de har uppdaterat sina entréer med ny teknik, entrépartier och nya skärmtak. (*Brf Nordostens hemsida <http://www.brfnordosten.se/>*)

Ernst Rosén

Ernst Rosén är ett familjeägt bolag inne på fjärde generationen som startades 1952 då i form av ett byggbolag. Efter 30 år tog Ernst Rosén beslutet att koncentrera sig på att äga och förvalta egna byggnader. Bolaget lade alltså ner byggnadsverksamheten men den återupptogs några år senare då Flodén Byggnads AB köptes upp. Ernst Rosén äger c:a 60 fastigheter i de centrala delarna av Göteborg, Alingsås och i Lerum. De äger tillsammans med Ivar Kjellberg Aranäs AB som har fastigheter i Kungälv. (*Ernst Roséns hemsida <http://www.ernstrosen.se/>*)

I området Nordostpassagen äger Ernst Rosén nr 41-43 som ligger precis i svängen vid August Kobbs bron och Jungmansgatan. Fastigheten genomgår just nu en omfattande renovering, då det var dags för en uppdatering av fastigheten (enligt Andreas Ekstrand). Fastigheten har en ganska begränsad yta runt byggnaden med enbart en gång vid entréerna och liten gräsplätt på andra sidan.

Området mellan norra och södra Nordostpassagen

Området har även en väldigt oinspirerande yta under bron på August Kobbs gata mellan Vegagatan och Jungmansgatan. Ytan ägs av kommunen eftersom den ligger under en allmän väg/bro. Den upplevs lätt otrygg med dunkel belysning och tråkiga plättar med sand och inbjuder varken till passage eller verkar för att binda ihop hela Nordostpassagen.

Bild på bron mellan Vegagatan och Jungmansgatan, August Kobbsbron.

Brf Nordostpassagen 3659

Brf Nordostpassagen 3659 är en av de större föreningarna i området med sina fyra huskroppar och den bostadsrättsförening som är fokus i denna rapport. Föreningen köpte fastigheterna i april 2006 och förfogar över uppgångarna 36-42, 49-53, 44-48 och 55-59.

I föreningen finns det cirka 10 procent lokalhyresgäster bl.a. Willys (mataffär), Slottsskogens Vandrarhem & Hotell, frisör, tandläkare och dagisverksamhet med flera, 90 procent bostadsrättsinnehavare och bostadshyresgäster som är fördelat på 257 lägenheter varav 93st ettor, 21st tvåor, 50st treor, 73st fyror samt 20st femmor.

Utomhusmiljön i Brf Nordostpassagen är ytterst nedgången och förutom att stora krukor med blommor placerats utanför entréerna så har inte mycket ändrats sedan hela gården gjordes om på 90-talet.

Mitt på gården, mellan NP36-42 och Willys (NP 49-53) ligger det som omnämns som konstverket och som på sommaren när den är vattenfylld används som barnens lekplats i form av en pool för avsvalkning.

Utanför NP 44-48 finns tre lagom stora gräsplättar som är väldigt nedgångna och intill byggnaden går en gång samt buskage in mot byggnaden.

Mellan NP44-48 och NP 36-42 ligger den uteplats som har potential att höja området. För tillfället är detta en otillgänglig yta då man måste gå upp på den så kallade rosa bron och gå över en gång för att sedan tillgodogöra sig en trevlig utsikt över Nordenskiöldsgatan och bort till Linnégatan. (*Brf Nordostpassagen 3659s hemsida <http://nordostpassagen3659.se/>*)

Holger Blomstrand

Holger Blomstrand Byggnads AB är ett helägt familjeföretag som har byggt och förvaltar egna fastigheter i Göteborg sedan 1930-talet. Fastigheterna har bra lägen och de förvaltas och underhålls i egen regi. Deras målsättning är att skapa ett trivsamt och tryggt boende för sina hyresgäster.

Holger Blomstrand äger fastigheterna närmast Slottsskogen/Plikta vilka har nummer 63-75. Områdena utanför fastigheterna är omgjorda sedan två år tillbaka och kan nu anses moderna och trivsamma. Fokus har lagts på att få in växlighet, sittplatser, bra belysning och små lekplatser. (*Holger Blomstrands hemsida <http://www.holgerblomstrand.se/>*)

Vegab

Vegab är det som är kvarstår av Walter Lundborg som var en av de fyra byggmästarna som byggde området. Vegab

äger hyresfastigheten närmast Slottsskogen som har uppgångarna 50-58. (*mundlig källa, Peter Schönfelder*)

Fridhem-Johannedals Samfällighet

Marken som fastigheterna står på och några meter utanför ägs av respektive fastighetsägare, med andra ord hyresfastighetsägarna och bostadsrätts-föreningarna. Övrig mark mellan husen ägs och förvaltas av Fridhem-Johannedals Samfällighet, som består av en styrelse där alla ägare till de olika fastigheterna finns representerade. De till området hörande garagen förvaltas av Samfälligheten, även om det är respektive fastighetsägare som äger huskroppen. Samfälligheten äger och förvaltar också den gemensamma sopsugsanläggningen som servar hela Vegastaden. (*mundlig källa, Peter Schönfelder*)

3 Teori kring bostadsgårdar

I följande kapitel kommer relevanta teorier samt forskning att presenteras. Dessa kommer sedan att ligga till grund för analysen av undersökningen som genomförts.

3.1 Begreppet bostadsgård

Begreppet bostadsområde uppstod på 1950-talet och handlade om den grannskapsplanering som skulle medföra att invånarna hade allt tillgängligt i sin närmiljö. Stadsplaneringen initierades för bostadshus, men även för kommunal och kommersiell verksamhet som tillsammans skulle bidra till små lokalsamhällen, framförallt i förorten (Olsson et al, 1997).

Maria Nordström (1986) beskriver i hennes skrift *Platsens Psykologi*, utomhusmiljön och dess ting som någonting människan använder för att förankra sig, känna igen platsen, men även för att känna igen sig själv som person. En föränderlig boendemiljö kan vara positivt då man lär sig se nya egenskaper i miljön, vilket även utökar upplevelsen av densamma. Allt berikar tillvaron och skapar en större mening åt individen menar författaren.

Alla har olika preferenser vad gäller boendemiljön och det som attraherar den ena kanske inte attraherar den andra vilket beskrivs av Vidén och Lundahl (1992). Författarna poängterar att vissa värdesätter närheten till affärer och andra föredrar istället närhet till skog och natur.

3.2 Vad är en bostadsgård?

Enligt Olsson et al (1997) finns det fyra element som människor använder för att redogöra om det finns en gård eller inte. Det måste finnas en yta som tillhör huset med tydlig avgränsning mot omgivande områden som gator och andra gårdar. Ytan måste vara tillgänglig för de boende så att de kan använda den som sin bostadsgård. Gården måste vara anpassad till det den skall användas till eller vilken funktion den har. Om den inte fyller sin funktion som till exempel lekplats åt barn så kan man inte kalla det en gård.

Det finns många olika sorters bostadsgårdar och de formas framförallt av intilliggande byggnader. De blir med andra ord mer eller mindre privata eller offentliga vilket påverkar hur de uppfattas vilket diskuteras i *Det lilla grannskapet* (Olsson et al, 1997). Här jämförs nio små grannskap av olika karaktär och dess betydelse för upplevelsen av utomhusmiljön. Ett landshövdingehuskvarter i stan där husen omringar bostadsgården har bättre förutsättningar för en mer privat och hemtrevlig miljö än ett högt punkthus som ligger utmed ett livligt offentligt gångstråk.

3.3 Vad använder vi utemiljön till?

För att kunna undersöka vad man använder utemiljön till hävdar en del författare att man behöver gruppera de tänkbara användarna då vi i olika skeden i livet har olika behov. Berglund och Jergeby (1998) delar in invånare i fyra generella grupper i *Stadsrum Människorum – att planera för livet mellan huset* för att på så vis tydliggöra att vi har olika krav och vanor. Grupperna är pensionärer, barn, ungdomar och förvärvsarbetande vuxna. Samtidigt som det är viktigt att ta hänsyn till alla grupperna så gynnar det flest om man planerar samhället runt barn och pensionärer. Anledningen är att de vistas mer i och runt bostaden än vad övriga grupper gör och påverkas därmed mer av brister och kvaliteter i den miljön.

Barn använder utemiljön för lek och för att få kontakt med andra barn och de har lätt för att ta steget ut genom dörren vilket diskuteras av Berglund och Jergeby (1998). Även Olsson et al (1997) menar att just behovet av en lekplats för mindre barn är det mest självklara att tillfredsställa även om andra behov såsom att vistas ute, sola eller läsa förekommer. Berglund och Jergeby (1998) menar vidare att de vuxna istället har ett nyttobehov av utomhusmiljön, det vill säga drivkraften att gå ut är att man har något man måste utföra som att till exempel gå till jobbet eller till affären. Om vuxna går ut för att promenera vill de kunna uppleva miljön omkring sig och söker sig till andra platser än runt boendet. Pensionärer går gärna ut och promenerar i sin närmiljö då deras mål ofta är det sociala som att kanske träffa på någon att prata med.

”Gården är ett för de boende gemensamt uterum” – Eva Kristensson
- Bostadsgården, vardagsrum, lekplats, mötesplats och utsikt, s.4 (2007).

För att kunna planera en bostadsgård så behöver man se vad den skall användas till. Eva Kristensson (2007) menar att bostadsgården har fyra roller vilka är uterum, lekmiljö, mötesplats och utsikt.

Det bostadsnära **uterummet** syftar till att man skapar ett extra rum intill sin bostad, bjuder in utomhusmiljön och använder den naturligt i sin vardag. Aktiviteter i uterummet skulle kunna vara att läsa en bok, sola, äta middag, grilla eller bara umgås. Hur uterummet är utformat påverkar hur bra det går att använda det som just uterum.

Som tidigare diskuterats så anses bostadsgården vara viktig för barnfamiljer och utnyttjas i större utsträckning av dem än av andra tänkbara användare, vilket stämmer väl med Olsson et als (1997) resonemang där just lekplats är ett centralt behov. Kristensen (2007) menar att hur **lekmiljön** ser ut har stor betydelse för hur barnen leker och vilken typ av lekar som utvecklas där.

Bostadsgården är en viktig **mötesplats** där man möter grannar av slump eller avsiktligt. Vi har alla olika behov av kontakten med grannar, vissa nöjer sig med ett igenkännande och ett hej, andra vill använda gården för att umgås mer med grannar. Att känna igen sina grannar och de som rör sig på gården ökar tryggheten och trivseln menar Kristensen (2007). Även Olsson et al (1997) diskuterar vikten av trygghet både för vuxna och barn och beskriver att gården som en social yta, där det finns möjlighet att ingå i en gemenskap, är en uppskattad tillgång.

Med utomhusmiljön som **utsikt** menar Eva Kristensson (2007) att den finns precis utanför. Den passeras varje gång man går ut och den är ofta synlig från fönstret. Den handlar om det intryck vi får när vi ser bostadsgården. Grönska är en viktig faktor i bostadsgården som utsikt då det har en lugnande effekt, skapar rymd och viss volym. Enligt Stadsrum människorum är god utsikt en viktig faktor vid val av bostad.

3.4 Uppbyggnad av bostadsgården

3.4.1 Planering av bostadsgården

Viktigt att tänka på vid planering av bostadsgården är att se till människans behov och vad gården är tänkt att användas till. Man bör invitera till och möjliggöra för gränsöverskridande relationer mellan det privata och det offentliga området och mellan inne och ute anser Boverket (2008).

Vid planering kan det vara bra att jobba med olika zoner som har tydliga gränser. Zonerna skall vara planerade för att stödja det sociala livet på gården och kan hjälpa till att förstå vilka funktioner som finns på bostadsgården.

I *Gårdsutveckling i miljonprogramsområden* redogör Boverket (2008) för fyra typer av zoner vilka även omnämns i *Det lilla grannskapet - Gårdar, trapphus & Socialt liv* av Olsson et al (1997):

Offentlig zon – är alla de delar i staden där de flesta rör sig. För de boende ligger den vanligtvis utanför boendeområdet och är till exempel gångstråk över gårdar, gator, parkeringsplatser och mellanrum som inte är egentligen gårdar. En stödmur eller kant kan vara en bra avgränsning mellan det offentliga och det halv offentliga.

Halvoffentlig zon – Det halvoffentliga är ytorna utanför ens boende där man kanske inte känner igen alla men där man ändå kan ta sig lätt och borde kunna känna sig som hemma. Det kan vara lekplatsen eller sittgruppen på bostadsgården.

Halvprivat zon – i den halvprivata zonen bör man känna igen de som vistas där och reagera om det kommer någon okänd. Exempel på halvprivat område är trapphusen och entréerna.

Privat zon – den privata zonen är ett område där bara ett hushåll har tillträde, till exempel den egna uteplatsen. De ligger alltid i anslutning till husen och behöver ha en tydlig avgränsning mot det halvprivata och halvoffentliga för att inte kännas otrygga.

En tydlig zonering ger ökad trygghet i att man vet vilken zon man befinner sig i, därför är det bra att planera utefter det och sätt upp till exempel låga häckar eller staket.

3.4.2 Bostadsgårdens utformning

Bostadsgårdens avgränsning – stomme

Avgränsningen mellan gården och den offentliga miljön kan vara mer eller mindre tydlig och skapas av till exempel kanter, rabatter, buskar, hus eller murar och staket. För att gårdsrummet skall skapas behövs en avgränsning som är lätt att uppfatta och skulle den vara för gles så kan den privata bostadsgården anses offentlig. Ett exempel på det är om man har en passage för allmänheten genom området. Enligt Kerstin Torseke Hulthén (2000) är det en förutsättning att bostadsgården avgränsas mot andra gårdar, gator och torg för att ett gårdsrum skall kunna skapas. Även Olsson et al (1997)

diskuterar behovet av avgränsning och rumslighet för att en gård ska upplevas halvprivat och kategoriseras som sin egen gård och därigenom vara en trygg och överblickbar miljö. Författarna menar även att hur kraftig avgränsningen måste vara står direkt i relation till hur omgivningen upplevs.

Stommen i bostadsgården behöver vara beständig för att kunna stå sig över tid och möjliggöra den önskade sociala zonerings. Den utgörs framförallt av byggnader och träd i form av väggar, gräsytor eller stenbeläggning som golv och himlen eller trädkronor som tak. Den skall vara så välplanerad att övriga element kan förändras utan att stommen behöver göra det enligt Boverkets (2008) *Gårdsutveckling i miljonprogramsområden*.

Persson och Persson (1995) beskriver i *Svenska bostadsgårdar 1930-59* att växterna på gården har olika funktioner och en del av dem är där för att vara gårdens stomme. Under 30-50-talet hade gårdarna nästan alltid en bra stomme, vilket gav en bra rumsindelning och gjorde gården tilltalande.

Klimat och väderskydd kan också ingå i stommen så att olika platser kan nyttjas vid olika väderlek. Vid fint väder kan soliga platser utnyttjas men även lite skuggigare platser som till exempel under ett träd. Vid regn vill man kunna ta skydd under ett regnskydd som ett skärmtak eller likande. Att skapa trevliga platser i lä bidrar också till större nyttjande av gården och man bör kunna dra sig undan ljud och stökiga miljöer.

Grönska

Natur och grönska behövs i alla skeden i livet för att stimulera våra sinnen, känslor och våra upplevelser menar Kristensson (2007). Författaren diskuterar vidare att barn behöver buskar att gömma sig bakom och träd att klättra i för att utveckla leken och sig själva. Vuxna behöver grönska för att slippa undan vardagen en stund och återhämta sina krafter. Pensionärer behöver natur och grönskan för att kunna avskärma sig och att få sitta i en lugn miljö. Alla vill vi ha något vackert att titta på och omgärda oss av enligt Nordström (1994).

Kristensson (2007) beskriver hur grönska används för att skapa olika rum på bostadsgården och locka fram aktiviteterna vilka de är avsedda för. Bord och stolar omgivna av en häck blir ett trevligt uterum där man kan umgås med grannar och vänner. En plantering med blommor och buskar avgränsar en uteplats så att den blir inramad och känns mer privat. Även Schlyter (1994) menar att växtlighet och vegetation är en av de tre komponenter som är viktigast för att ge en god utemiljö.

Att ha bärbuskar och fruktträd likt en trädgård kan vara väldigt uppskattat enligt Eva Kristensson (2007). Man bör se till att ha blommande växter, men även planteringar med årstidsvariation. Varierad grönska kan bidra till att skapa hemkänsla i områden där byggnaderna är likadana.

Mötesplatser

Eva Kristensson (2007) menar att gårdsplanen är en av grannskapets viktigaste mötesplatser. Hon diskuterar att mötena kan vara av karaktären slumpmässiga eller planerade. Vidare menar Olsson et al (1997) att då man sannolikt inte bjuder in grannar

man inte känner så väl i sin lägenhet fungerar den halvprivata zonen som en gårdsplan kan vara väl som mötesplats.

Kristensson (2007) behandlar konkreta förutsättningar för umgänge och exemplifierar detta genom förekomst av möbler där man kan sitta ner och umgås. Något bord och grill kan också bli bra träffpunkter för grannar och vänner. Uppfattas miljön som användbar får den en viktig betydelse för det sociala livet. Väl utformade entréer och kommunikationsytor inne på gården ökar chanserna till spontana möten menar författaren. Även lekplatser kan vara en bra mötesplats och Kristensson (2007) belyser att dessa ytor inte endast är en mötesplats för barnen utan även för föräldrarna.

Lekytor

Kristensson behandlar hur lekytor bör utformas på bästa sätt. Hon menar att det är viktigt att tänka på att det finns någonting för alla åldrar och att det finns tillräckligt med utrymme för att generera en bra lekmiljö. Aktiv lek kan lätt generera höga ljudnivåer vilket kan dämpas av vegetation för att inte störa omgivningen. Det är även viktigt att lekytan är inspirerande och har en god inramning. Författaren belyser behovet av olika lekmiljöer för barn av olika åldrar vilket även diskuteras i *Gårdsutveckling i miljonprogramsområden* av Boverket (2008). De allra minsta behöver en säker och trygg lekmiljö där de kan vara utan att föräldrarna behöver oroa sig för att de skall skadas. Utrustningen bör vara noggrant utvalt med det i åtanke och lekplatsen bör vara inhägnad av ett staket eller liknande. De större barnen behöver istället öppna ytor så att de kan springa, cykla och spela boll.

Tillgängligheten för alla åldrar blir än viktigare i en miljö där de inte kan ta sig till andra platser på grund av trafiksituationen. Berglund och Jergeby (1998) visar på att barn upp till 12-årsåldern till stor del använder sig av en lekplats i anslutning till deras bostad. Författarna belyser även, i enighet med Kristensson (2007), att det är viktigt med lekplatser utformade för alla åldrar.

Trygghet

En bostadsgård uppfattas som trygg enligt Torseke Hultén (2000) om den är tydligt avgränsad mot intilliggande områden och om den har en utformning som gynnar detsamma. I Boverkets (2008) skrift *Gårdsutveckling i miljonprogramsområden* redogörs att tydliga gränser av zoner är trygghetsgivande.

Berglund och Jergeby (1998) beskriver att trygghetskänslan ökar om de boende får ha inflytande i utformningen av bostadsgården. Om de är delaktiga i och tar ansvar för planteringar och skötsel så knyter de lättare an platsen och kan på så sätt uppleva trygghet i att de kan orientera sig. Vidare beskriver författarna att ha utsikt över gården är väldigt positivt för bland annat småbarnsföräldrar då de kan se var barnen är och att de inte tas sig ut ur området. Att man kan se vem som rör sig i området och att bli sedd är andra trygghetsgivande faktorer.

Det finns enligt Bo Tryggt 05 (2005) fyra trygghetsskapande åtgärder och de är ögon, tydlighet, inbrottsskydd och skötsel. Med ögon syftar de på att vid planering av byggnader skall fönsterplacering, belysning med mera beaktas. Precis som Berglund och Jergeby (1998) skriver så är det fördelaktigt att kunna se vem som rör sig i

omgivningen. När det kommer till tydlighet så är avgränsning viktigt och att zonerna för privat och offentligt är lätta att uppfatta vilket stämmer enligt Olsson et al (1997) resonemang kring zoner vilket tidigare diskuterats. Inbrottsskydd syftar mer på byggnadens men kan även gälla slutna bostadsgårdar. Bostadsgården bör skötas regelbundet så att den inte blir ovårdad då det kan leda till att den känns otrygg.

4 Undersökning

I det här kapitlet redovisas resultatet av enkätundersökningen. Vidare presenteras svaren på enkäterna genomförda i hyresfastigheterna.

4.1 Enkät Utformning

För att få reda på vad som är bra med nuvarande utformning valde vi att lägga in frågor om hur de boende tyckte att det ser ut just nu i utomhusmiljö med hänsyn till hur trivsel, trygghet och lekmiljö samt hur kontakten med grannar fungerar på de gemensamma ytorna. Del 1 hade 10 frågor där de boende fick kryssa i ett alternativ på en skala på ett till fem. Svarsalternativet ingen åsikt fanns också med ifall den som svarade inte tyckte att frågan var relevant för dem, alla använder inte lekplatserna till exempel. En etta betyder att det är dåligt och man är missnöjd. En tvåa betyder att det är mindre bra medans en trea ligger någonstans i mitten, det är alltså okej eller godkänt. Kryssade man i en fyra betyder det att man är nöjd eller att det är bra och med en femma är man mycket nöjd eller det är mycket bra. Huvudfrågan i del 1 är Hur bra tycker du att följande är idag? Utefter det fanns det 10 frågor att kryssa i sitt svar på. Den första delen är således koncentrerad till frågor som handlar om utformningen idag. Frågorna baserades på frågeställningar som AktivBo använde för att undersöka vad Ernst Roséns och Ivar Kjellbergs hyresgäster tyckte om sitt boende och dess omgivande miljö, men är dock anpassade till boendemiljön runt Brf Nordostpassagen 3659.

För att undersöka vad de boende vill kunna använda utomhusmiljön till och hur de vill att den ser ut i framtiden användes frågor där den som svarade själv fick skriva fritt så kallade öppna frågor. Med tanke på att en medvetenhet kring dagens brister finns fördes resonemanget att denna typ av frågor var att föredra för att få mer utförliga svar.

Den slutgiltiga enkäten som lämnades ut hade alltså två delar, första delen hade kryssfrågor med alternativen ett till fem eller ingen åsikt och andra delen hade tre frågor där personen som svarade fick skriva fritt.

4.2 Enkäten Del 1

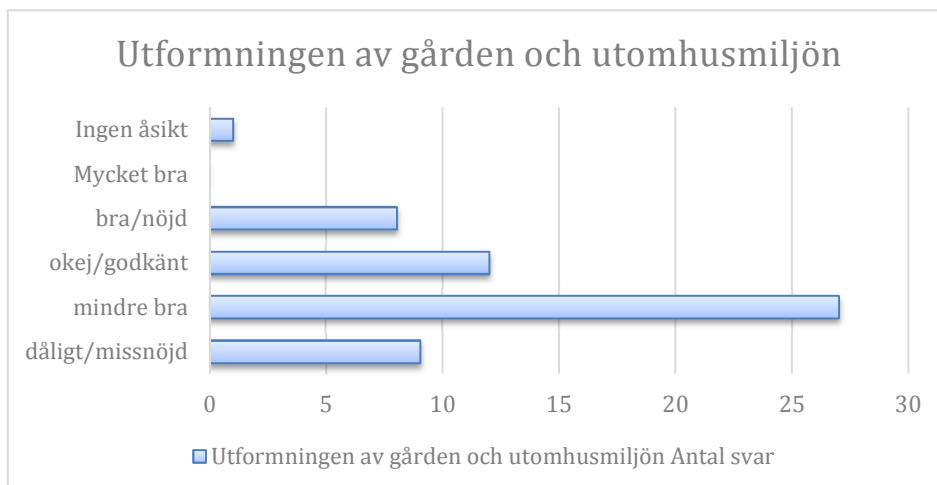
4.2.1 Utformningen av gården och utomhusmiljön

Den första frågan får anses som väldigt bred då den behandlar utformningen av gården och utomhusmiljön generellt i hela området. Här antas att de boende förstår att hela gården inkluderas i frågan och att de inte präglas av deras närmaste utomhusmiljö. Skulle någon tycka att ett annat område såsom entrén är dålig så förväntas man ändå se till helheten. Här redovisas hur väl utformningen av gården hindrar eller främjar funktionerna som utomhusmiljön är till för.

Hela 47% tycker att utformningen är mindre bra och 16% var missnöjda. 21% tyckte att den var okej och 14% svarade att de tyckte den var bra.

Medianen låg på en tvåa alltså tyckte de boende att utformningen av gården och utomhusmiljön som den ser ut nu var mindre bra.

Utformningen av gården och utomhusmiljön		
	Svarsalternativ	Antal svar
1	dåligt/missnöjd	9
2	mindre bra	27
3	okej/godkänt	12
4	bra/nöjd	8
5	Mycket bra	0
6	Ingen åsikt	1
	Total:	57

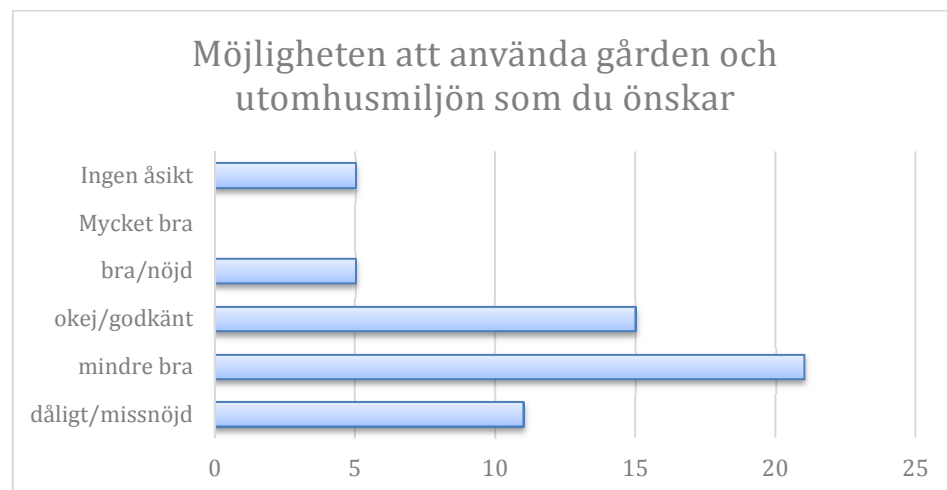
4.2.2 Möjligheten att använda gården och utomhusmiljön som du önskar

På den här frågan skulle de boende svara på om de tycker att gården och utomhusmiljön fyller den funktion som den är avsedd till och om de boende kan använda den till det de önskar. Kan den användas som viloplats om det skulle vara önskvärt? Eller lekplats? Eller som socialarena?

I diagrammet kan utläsas att 19% är väldigt missnöjda med möjligheten att använda gården som de önskar och 37% tycker att det är mindre bra. Det finns dock 26% som tycker att det är okej, alltså de är varken mer eller mindre nöjda över hur väl de kan använda gården som de önskar.

Medianen låg även här på en tvåa, de boende är alltså ganska missnöjd med hur de ser sin möjlighet att använda gården på det sättet de vill.

Möjligheten att använda gården och utomhusmiljön som du önskar		
Svarsalternativ	Antal svar	Fördelning %
1 dåligt/missnöjd	11	19.3%
2 mindre bra	21	36.8%
3 okej/godkänt	15	26.3%
4 bra/nöjd	5	8.8%
5 Mycket bra	0	0.0%
6 Ingen åsikt	5	8.8%
Total:	57	100.0%

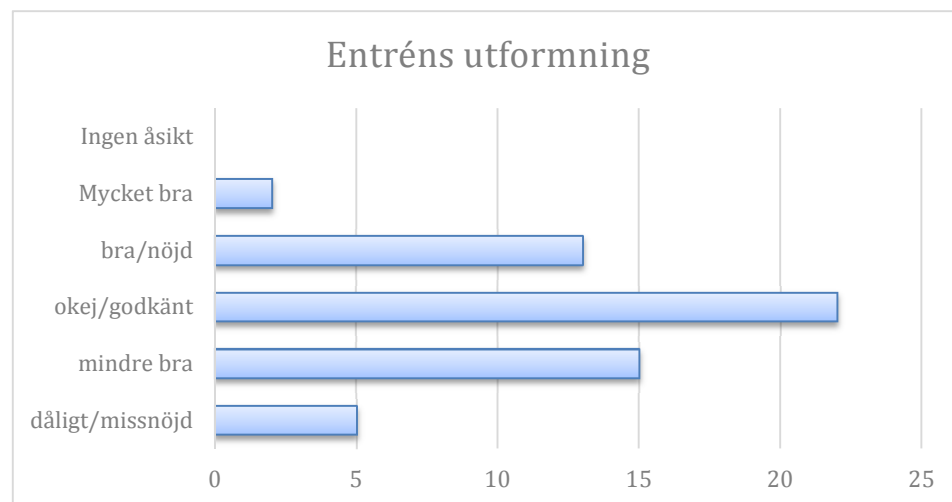
4.2.3 Entréns utformning

Med den här frågan var syftet att undersöka om de boende är nöjda med entréerna som de ser ut idag. Mest med avseende på den egna entrén då några fastigheter har uppdaterat sina entréer, vilket ej skett vid Brf Nordostpassagen 3659. Med utformning menas att där finns en dörr, porttelefon, en taggläsare, skärmtak och att entrén är tillgänglig för såväl barn, handikappade och andra. Den fyller alltså sin funktion.

22 stycken tyckte att entréns utformning är godkänd vilket är närmare 40%.

Då medianen ligger på en trea får det anses att de boende tycker att entréns utformning fyller sin funktion.

Entréns utformning			
	Svarsalternativ	Antal svar	Fördelning %
1	dåligt/missnöjd	5	8.8%
2	mindre bra	15	26.3%
3	okej/godkänt	22	38.6%
4	bra/nöjd	13	22.8%
5	Mycket bra	2	3.5%
6	Ingen åsikt	0	0.0%
	Total:	57	100.0%

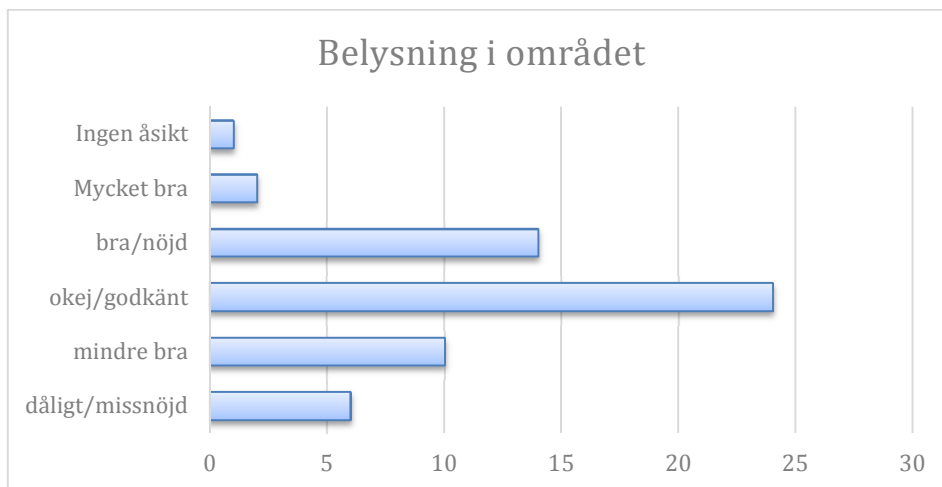

4.2.4 Belysningen i området

Belysningen som finns i området stod i fokus i följande fråga och då framförallt om den fyller sin funktion med att leda gemene man till dit personen skall och att den fungerar som trygghet så att det är möjligt att se vem man möter. Som beskrivet innan har det stor påverkan att man kan se vart man går och vem som finns i omgivningen. Det finns ingen belysning som lyser mot en vägg till exempel så frågan handlar bara om ledljus i form av armaturer utmed gångarna och i entréerna.

Medianen landade på en trea vilket betyder att de boende generellt tycker att belysningen är okej i området.

Belysning i området			
	Svarsalternativ	Antal svar	Fördelning %
1	dåligt/missnöjd	6	10.5%
2	mindre bra	10	17.5%
3	okej/godkänt	24	42.1%
4	bra/nöjd	14	24.6%
5	Mycket bra	2	3.5%
6	Ingen åsikt	1	1.8%
	Total:	57	100.0%

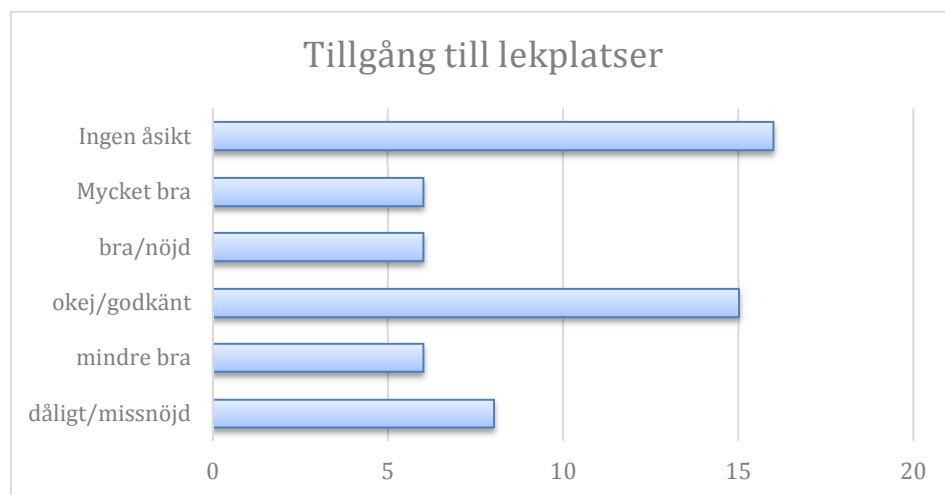
4.2.5 Tillgång till lekplatser

Den här frågan riktar sig främst till barnfamiljer då de andra boende inte är så beroende av lekplatser i samma utsträckning. Det finns ett antal lekplatser i området och några dagis har sina egna, det finns dock ingen lekplats i direkt anslutning till Brf Nordostpassagen 3659. Det finns en lekplats med gungor på sidan av uppgång 48, men med dagis precis bredvid så kan det hända att man undviker den i alla fall dagtid när dagisbarnen är ute.

Hela 16 personer (28%) svarade att de inte hade någon åsikt vilket kan betyda att de inte har något intresse av lekplatserna. Bland de övriga svarade 26% att tillgången till lekplatser är godkänd så medianen stannade där.

Med en median på en trea anses de som använder lekplatser att tillgången av desamma är godkänd.

Tillgång till lekplatser			
	Svarsalternativ	Antal svar	Fördelning %
1	dåligt/missnöjd	8	14.0%
2	mindre bra	6	10.5%
3	okej/godkänt	15	26.3%
4	bra/nöjd	6	10.5%
5	Mycket bra	6	10.5%
6	Ingen åsikt	16	28.1%
	Total:	57	100.0%

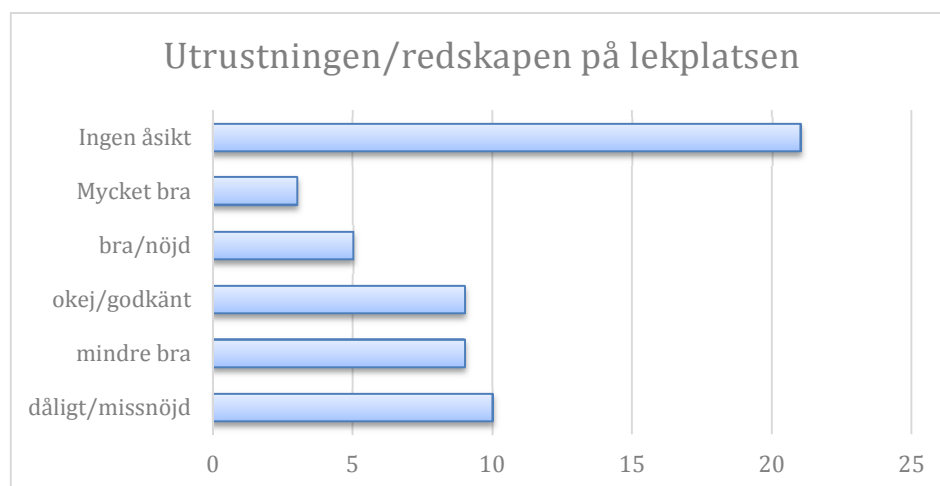
4.2.6 Utrustningen/redskapen på lekplatsen

Återigen är det här en fråga som riktar sig framförallt till personer som använder lekplatserna. Då inga kommersiella verksamheter fick enkäten så har inte dagispersonal fått svara på enkäten. Det här gäller alltså bara de boende som har användning av lekplatserna. Som tidigare beskrivet så finns det ingen direkt lekplats i direkt anslutning till fastigheterna vid Brf Nordostpassagen, men man får anta att de som har svarat avser de lekplatser i området generellt. Men den här frågan avses inte heller konstverket som många gånger används som lekplats utan de anlagda lekplatserna i området.

Enligt diagrammet nedan har hela 21 stycket, 37% svarat att de inte har någon åsikt i frågan och man kan då anta att de inte har något behov av att använda lekplatserna. Möjligheten finns även att de misstolkat frågan och tycker att det inte finns någon lekplats precis vid fastigheterna.

Utrustningen på lekplatserna är enligt brukarna mindre bra om man tolkar medianen som blev en tvåa.

Utrustningen/redskapen på lekplatsen			
	Svarsalternativ	Antal svar	Fördelning %
1	dåligt/missnöjd	10	17.5%
2	mindre bra	9	15.8%
3	okej/godkänt	9	15.8%
4	bra/nöjd	5	8.8%
5	Mycket bra	3	5.3%
6	Ingen åsikt	21	36.8%
	Total:	57	100.0%

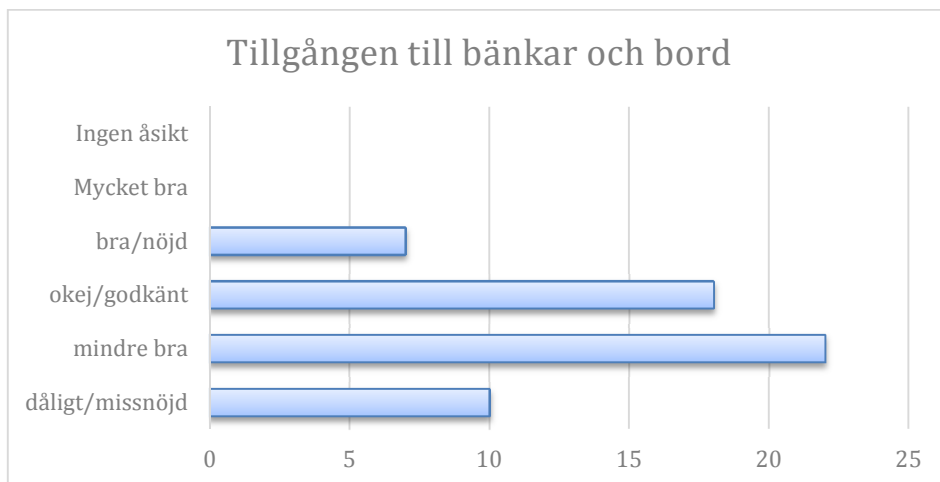
4.2.7 Tillgången till bänkar och bord

På den här frågan skulle de boende svara på om de tycker att tillgången till bänkar och bord är tillfredsställande. Då sittmöbler anses vara ett viktigt element vid möten och när man umgås med grannar och vänner var det en viktig fråga att få svar på.

32% tyckte att det var okej men majoriteten var antingen missnöjda eller tyckte att tillgången på möbler är mindre bra. Alla svarande hade kryssat i något alternativ det finns alltså ingen som inte ville kryssa i hur de kände inför frågan.

Medianen landade på en tvåa, de boende tycker alltså att tillgången till bänkar och bord är mindre bra.

Tillgången till bänkar och bord		
	Svarsalternativ	Antal svar
1	dåligt/missnöjd	10
2	mindre bra	22
3	okej/godkänt	18
4	bra/nöjd	7
5	Mycket bra	0
6	Ingen åsikt	0
	Total:	57

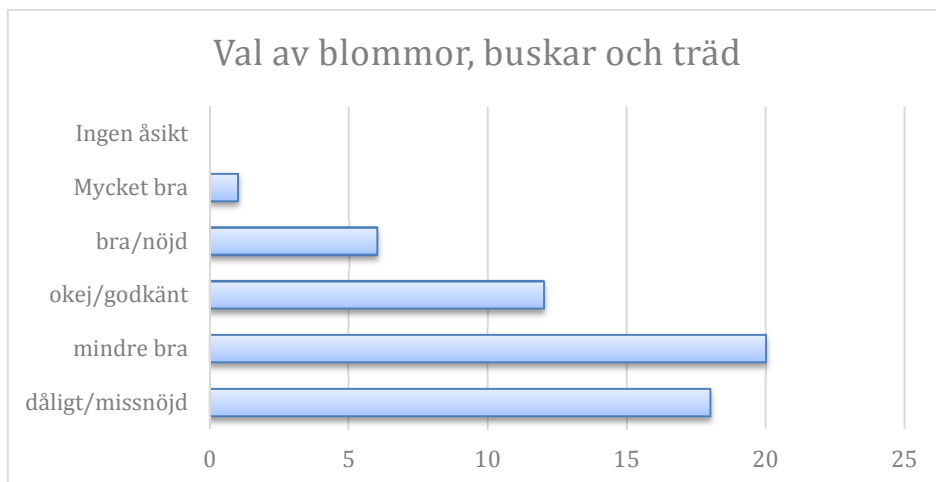

4.2.8 Val av blommor, buskar och träd

Den här frågan syftar på att undersöka vad de boende anser om grönskan på gården. Då det finns buskar och gräs, men inte så mycket blommor på gården, så kan man förvänta sig att de boende svarar lågt. Enkäten gjordes dessutom i februari – mars vilket inte är bästa tillfället på året att fråga om grönska.

Medianen landade på mindre bra i den här frågan, men det kan ifrågasättas om resultatet hade varit annorlunda om man gjort undersökningen närmare sommaren som i maj eller juni. Det är dock 32% som har sagt att de är missnöjda och 35% tycker att det är mindre bra, 21% tyckte att det var godkänt. En boende satte en femma vilket betyder att personen i fråga tycker att valet av blommor, buskar och träd är mycket bra.

Val av blommor, buskar och träd			
	Svarsalternativ	Antal svar	Fördelning %
1	dåligt/missnöjd	18	31.6%
2	mindre bra	20	35.1%
3	okej/godkänt	12	21.1%
4	bra/nöjd	6	10.5%
5	Mycket bra	1	1.8%
6	Ingen åsikt	0	0.0%
	Total:	57	100.0%

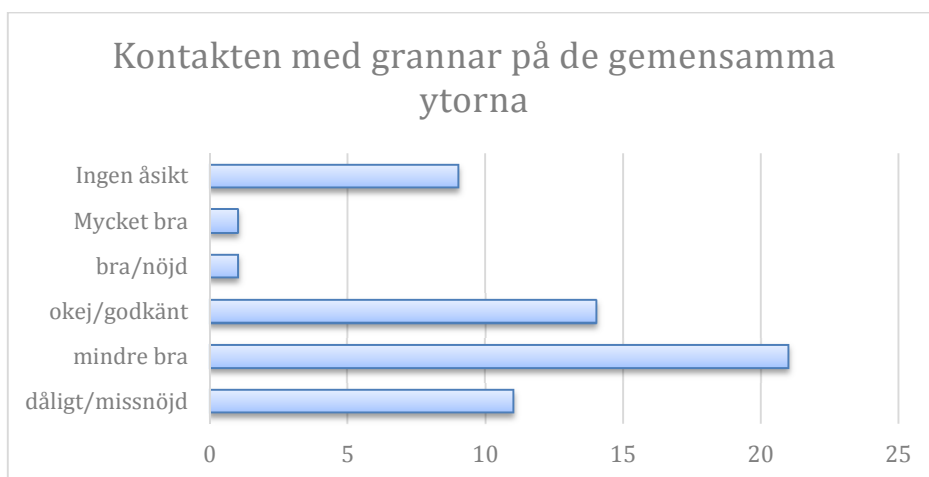

4.2.9 Kontakten med grannar på de gemensamma ytorna

Med den här frågan önskades svar på om de boende känner att de kan träffa sina grannar och umgås med dem i bostadsgården. Är utomhusmiljön utformad på ett sådant sätt att man lätt kan träffa eller springa på sina grannar? Finns det en plats där man kan sätta sig ner en stund och prata med grannarna? Går det att stanna till i entrén och prata utan att det stör någon eller att man står i vägen?

Här hade 16% ingen åsikt och då kan man undra om det är för att de inte riktigt vet vad vi menar eller är det för att de inte vill träffa sina grannar. Det var en person som var mycket nöjd och en person som var nöjd resten har svarat okej/godkänt (25%) eller lägre. 37% svarade att det var mindre bra och 19% är missnöjda. Man kan tolka det som att många vill ha en utemiljö som gynnar kontakten med grannarna på de gemensamma ytorna. Med en median på en tvåa är de boende ganska missnöjda med kontakten med grannarna på de gemensamma ytorna.

Kontakten med grannar på de gemensamma ytorna			
	Svarsalternativ	Antal svar	Fördelning %
1	dåligt/missnöjd	11	19.3%
2	mindre bra	21	36.8%
3	okej/godkänt	14	24.6%
4	bra/nöjd	1	1.8%
5	Mycket bra	1	1.8%
6	Ingen åsikt	9	15.8%
	Total:	57	100.0%

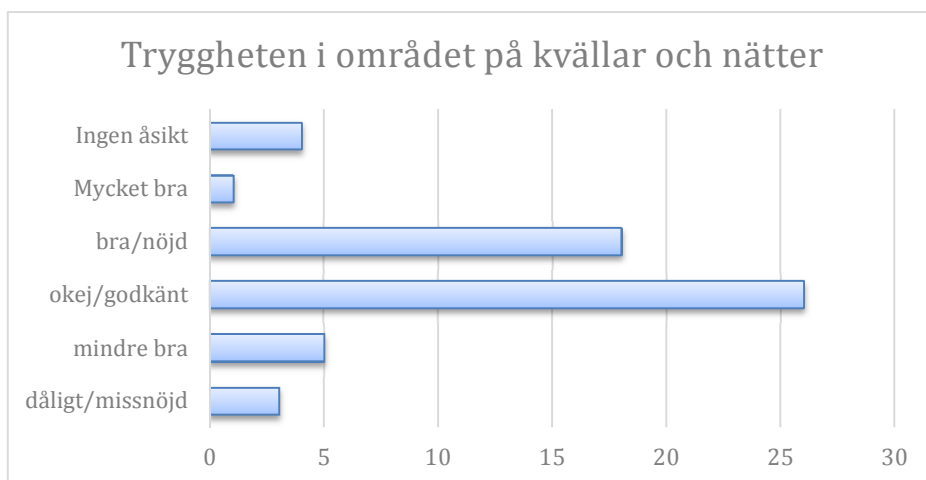

4.2.10 Tryggheten i området på kvällar och nätter

Här avses hur tryggt området känns på kvällar och nätter. Det som spelar in är belysning, avgränsningar och att man känner sig trygg med de som rör sig i utomhusmiljön. Då Nordostpassagen är ett gångstråk, som tidigare beskrivits är det inte bara de boende som använder gården utan även andra som skall till Slottsskogen, till byggnaderna i omnejden och annat. Det kan en otrygghet då man möter många okända ansikten.

Här svarade dock hela 46% att de tyckte det var godkänt. 32% svarade att de tyckte det var bra och att de var nöjda. En person gav tryggheten en femma, vilket kan anses som väldigt bra. Enbart 5% respektive 9% var missnöjda och tyckte att det var mindre bra. Det kan anses som ett relativt bra betyg för ett område av denna storlek, att de boende känner sig trygga när de är ute på kvällar och nätter.

Tryggheten i området på kvällar och nätter		
Svarsalternativ	Antal svar	Fördelning %
dåligt/missnöjd	3	5.3%
mindre bra	5	8.8%
okej/godkänt	26	45.6%
bra/nöjd	18	31.6%
Mycket bra	1	1.8%
Ingen åsikt	4	7.0%
Total:	57	100.0%

4.3 Enkätresultat Del 2

Del 2 av enkäten inriktar sig på framtiden, vad som saknas idag och vad de boende vill ha i framtiden. För att kunna planera för olika funktioner efterfrågades även om hur de boende vill kunna använda utomhusmiljön till i framtiden. Sista delen lämnades helt öppen så att de som svarade kunde skriva ner andra kommentarer eller funderingar som de hade. Då enkäten gjordes i en bostadsrättsförening, vilket inte är så vanligt kändes det viktigt att ställa en fråga som kunde innebära väldigt spridda svar.

Frågorna var:

- Vad saknar du idag som du skulle vilja finns på innergården i framtiden?
- Hur skulle du vilja använda utomhusmiljön i framtiden?
- Andra förbättringar/förändringar eller övriga kommentarer?

Den första frågan syftar på hur de boende skulle vilja att bostadsgården ser ut i framtiden och om vad som saknas nu. Det kan till exempel handla om att man vill ha mer växtlighet, bättre möblering eller upprustade lekplatser. För att få mervärde av bostadsgården på sommaren borde tillgång till grill diskuteras. Att uppdatera grönytor med mer blommor, finare buskar och träd är också ett område som skulle kunna inkluderas i svaren.

Vidare borde möjligheten att kunna använda gården som de boende önskar kommenteras. Diskussioner kring möjligheten att umgås med grannar och vänner, bara sitta och ta en kopp kaffe eller äta middag och andra aktiviteter förväntas. Svaren på andra frågan borde hänga ihop med första frågan då de går hand i hand. För att kunna använda gården som de boende önskar behövs det till exempel sittplatser om det är just sitta ner de vill göra.

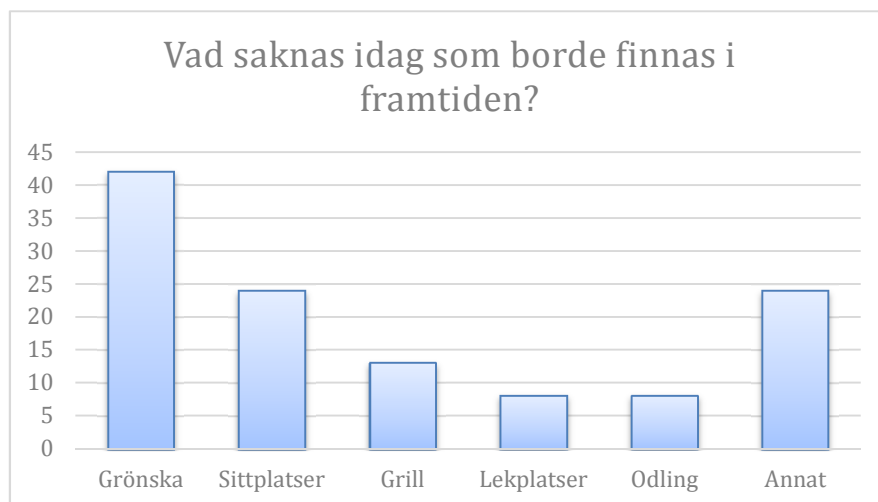
Den tredje och sista frågans syfte var att bjuda in till andra kommentarer som de boende hade. Det kunde egentligen vara vad som helst men förhoppningen var ändå att de som svarade skulle hålla sig till ämnet, utomhusmiljön. Då svaren var ganska spridda följer här en sammanfattning i stora drag och vad de boende hade för övriga åsikter.

4.3.1 Vad saknas idag som borde finnas i framtiden?

Det var 52 personer som svarade på första frågan i del 2 utav de 57 personerna vilka svarade på enkäten. Och om man utgår ifrån svaren så kan sex kategorier identifieras:

- Mer grönska
- Gemensam grillplats
- Fler sittplatser
- Fler eller bättre lekplatser
- Tillgång till odlingsytor
- Annat

De boende svarade så här:

Tabell 11: Svar på fråga 1 Del 2

42 personer det vill säga hela 81% av de som svarade på frågan tyckte att det behövdes mer grönska på innergården. De vill se mer blommor och blomsterplanteringar. Gräsmattorna behöver snyggas till så att de kan användas till att sitta, ligga ner och sola eller fika på. Många ville se växtlighet som är grön året runt samt blommor och andra växter som har olika blomningstid så att det händer något på gården från tidig vår till sen höst. Några gav förslag på vad man skulle kunna plantera för växter istället för de enhetliga buskar och träd som finns på bostadsgården idag. Exempel som perenner, syrener, rosbuskar togs upp samt frukt och bär träd som då också fyller en extra funktion. Blommor som doftar och klätterväxter på murar var andra förslag på växtlighet.

24 personer (46%) kommenterade möblering och då framförallt att det behövs fler och bättre sittplatser. De ville ha fler inbjudande fräscha bänkar och bord, gärna något med regnskydd för att kunna sitta ute och äta även vid sämre väder. Någon tyckte att sittplatser med olika karaktär verkade spännande. Någon annan tyckte det hade varit trevligt med "oaser" där man kan samlas och umgås.

25% eller 13 personer vill ha grillmöjligheter på innergården. Det hänger ihop ganska mycket med att de även vill ha fler och bättre sittplatser. Många var överens om att de ville ha trevligare miljöer att sitta i, laga och äta sin mat och umgås.

Det var 8 personer (15%) som kommenterade lekplatserna och då handlade det mest om att de vill ha bättre lekplatser till barnen i alla åldrar. Några skrev att de ville ha mer utrustning på lekplatserna som ruschkana, bollplank, sandlåda och pingisbord. Någon ville även ha en äventyrslekplats med figurer i trä för lek, men även för en vacker miljö.

Det var även 8 personer (15%) som ville ha tillgång till någon slags odlingsyta, odlingslotter eller lådor både gemensamma och privata. Någon nämnde att de skulle vilja se tagårdar, alltså odlingar på taken.

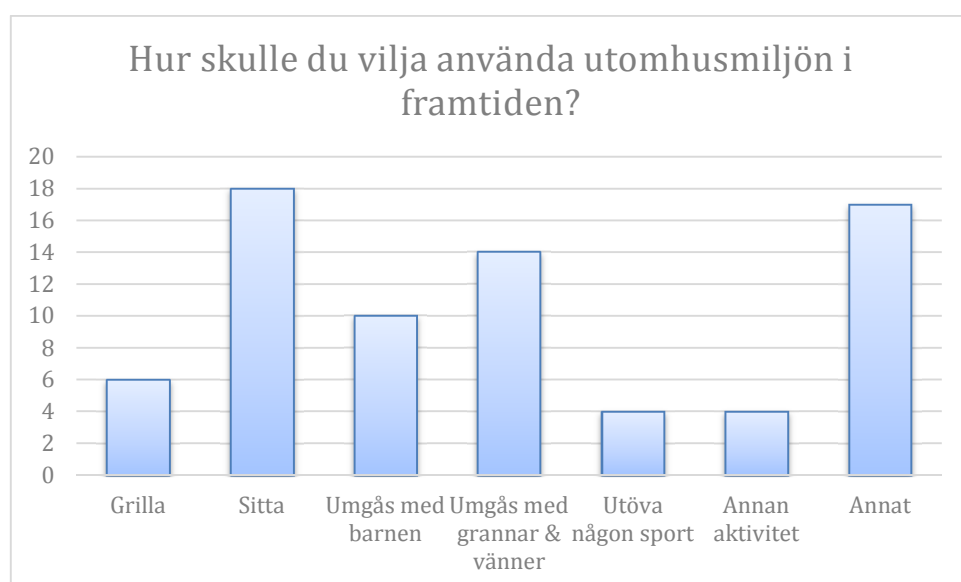
Även om många skrev att de ville se mer grönska och få tillgång till bättre sittmöjligheter så var det ändå 24 personer (46%) som hade andra förslag, några mer kreativa än andra. Någon vill se fler restauranger, affärer, caféer och konst. En annan vill ha en hiss eller rulltrappa installerad från Vegagatan och in i området. Andra förslag var kompost, barn-och lekfria ytor och att hela gården skall vara rökfri. Sex personer tog upp belysning som en punkt, de vill ha mer kreativ belysningsplanering med till exempel körsbärsträd belysta underifrån. Fem personer skrev om cykelställ och då framförallt att de vill ha bättre cykelställ gärna med tak över samt möjlighet att fixa med cykeln någonstans. En kommenterade att det borde finnas ett soldäck med dusch och någon annan kom med förslaget att området skulle få en pool för vuxna. En person vill ha tillgång till piskställning då det inte finns någon möjlighet att piska mattor idag.

4.3.2 Hur skall bostadsgården kunna användas?

Den andra frågan handlar om hur de boende vill kunna använda bostadsgården, vad de vill göra på den, vilka de vill möta och vad som skapar ett bra uterum för dem. 43 personer valde att svara på frågan och genom svaren kunde sju huvudaktiviteter identifieras:

- De vill kunna grilla på gården
- De vill kunna sitta
- Vill kunna umgås med barnen
- Vill få möjlighet att umgås med grannar
- Kunna utöva någon sport
- Kunna utöva någon annan aktivitet
- Annat

Här följer en tabell över fördelningen på svaren:

Tabell 12. Svarsfrekvens på fråga 2 i del 2

Här är de flesta eniga om att de vill ha en trivsamt utemiljö där de kan umgås med familj, vänner och grannar. Många tar upp att de vill ha en grillplats och någonstans där man kan sitta och ”ta en kopp” eller äta picknick/middag. Några tar även upp att de vill kunna använda innergården året runt.

Av de 43 personer som svarade på den här frågan så var det 14% (6 personer) som ville kunna grilla på gården. Frågan följer svaren på fråga ett där det också var många som ville se att det finns grillplatser i framtiden. Att det finns någonstans att grilla förutsätter att det finns tillräckligt med sittplatser i området. 18 personer (42%) skriver att de vill kunna sitta på gården och ta en kopp kaffe, fika eller inta en medhavd picknick.

10 personer (23%) vill kunna umgås med barnen eller vara i närheten när de leker. Det förutsätter också att det finns bra och välplanerade sittmöjligheter. I samband med det ville någon ha ”fina & roliga platser för lek för barn i olika åldrar.

Många skriver att de vill kunna umgås mer med grannarna och vill ha en miljö som främjar det. Hela 14 personer (33%) vill umgås på ett angenämt sätt. De vill ha bättre sittplatser och en mer ombonad miljö för att kunna använda gården som mötesplats och ha den som avkoppling.

4 personer (9%) vill kunna utöva någon sport och ytterligare 4 personer vill använda gården för att utöva någon annan aktivitet. Förslagen som kom in i de här kategorierna var bland annat boule, basket, att det skulle finnas träningsredskap och att man skulle kunna använda fontänen/konstverket som isbana på vintern.

17 personer alltså 40% av de som svarade hade andra kommentarer. Några exempel var att det kunde finnas tillgång till interaktiva lekplatser (t.ex. fysikaliska leksaker), någonstans att greja med blommor, cyklar och piska/vädra mattor. De vill ha en bostadsgård som ter sig mer som en trädgård, harmonisk, vacker, varm och ombonad. Man skall tycka att det är mysigt och behagligt att gå ner och strosa på gården. Någon föreslog att man skulle kunna ha lokala events som loppis eller gårdsfest.

4.3.3 Andra kommentarer

36 personer av de 57 som valde att skriva någon övrig kommentar. Det var 12 stycken som kommenterade fontänen eller konstverket som det egentligen är mellan Willys och NP 36-42. Många var positiva till att den används som pool åt barnen på sommaren, några var lite mer skeptiska. Det flesta tyckte att det är trevlig att komma hem efter jobbet och se barn leka i vattnet. Det bidrar till att gården blir mer levande men många ansåg samtidigt att fontänen och miljön runt den är i stort behov av en upprustning. Förslag som att sätta palmer, betongbänkar och bättre belysning kom fram. Någon kommenterade dock att fontänen aldrig varit en badplats och inte heller skulle tillåtas vara det i framtiden.

En hel del kommentarer handlar om grönskan och behovet av fler och bättre planteringar, många vill att det planteras fler körsbärsträd då de anses vara väldigt vackra. Ett svar som kom in handlade om några träd som har funnits på Jungmansgatan men som togs bort 1986. De beskrivs som bra då de dämpade ljudet från vägen och den som skrev om dem vill gärna ha dem tillbaka med kommentaren att de växer fort och inte är så dyra.

Ett förslag som kom fram var att ta in konststudenter som skulle kunna designa något att fylla ut att betongytor med. Någon vill se en gemensam gymlokal/samlingssal alternativt festlokal. En annan vill att det arrangeras gårdsfester så att de boende får chans att träffas under ordnade former.

Några kommenterade att det finns delar av området som känns lite otrygga framförallt trapporna från Vegagatan upp till områdets innegård. De är smutsiga och skumma människor hänger där. Även att bord och stolar drar till sig ungdomar från närliggande Nordhemsskolan.

Några hade åsikter angående belysningen vid Willys, att den är för stark och lyser in i lägenheterna samt att skylten är stor och ful.

Tankar uppkom såsom mindre anpassning till förskolor och dagis, mer anpassningar för äldre som inte kan förflytta sig så långt. Även att ta bort delar som inte används till exempel rosa bron kommenterades.

En respondent menade att Nordostpassagen ska hänga samman men kan ha "rum" med olika karaktär, vi vill ha en mer ombonad miljö att vistas i.

4.4 Jämförelse

Här redovisas svaren från Ernst Rosén AB och Ivar Kjellberg fastighets AB jämförda mot enkäten utlämnad till de boende i Brf Nordostpassagen 3659.

4.4.1 Ernst Rosén

De boende hos Ernst Rosén fick 2015 besvara en omfattande enkät som behandlade det mesta inom deras boendemiljö. Här redogörs för en liten del av hela undersökningen.

Enligt bilaga 2 tycker 11,1% av de som svarade att utformningen av gården och närmiljön inte var så bra. Medan 88,9% tyckte att den var ganska eller mycket bra. Det här kan jämföras med undersökningen i Brf Nordostpassagen 3659 där de boende tycker att utformningen är mindre bra.

57,1% tyckte däremot att möjligheten att använda gården inte var så bra eller till och med dåligt vilket stämmer bra överens med vad boende i bostadsrättsföreningen tyckte.

Vidare till utrustningen/redskapen på lekplatser så tyckte 66,7% att det var åt det bättre hållet, vilket stämmer mindre bra med vad de boende i Brf Nordostpassagen 3659 tyckte. Medianen var hos Brf Nordostpassagen 3659 en tvåa vilket betyder att de som svarade ansåg att utrustningen var mindre bra.

På tillgång på bänkar och bord svarade 57,1% av hyresgästerna att det inte var så bra, dåligt vilket stämmer bra överens men bostadsrättsinnehavarna där majoriteten svarat att det var dåligt.

Vid val av blommor, buskar och träd var de boende hos Ernst Rosén väldigt nöjda då alla hade svarat antingen att det var ganska eller mycket bra. Medan de boende i bostadsrättsföreningen tycker att det är mindre bra och att de rent utav är missnöjda.

Till enkäten fick de boende även lämna andra kommentarer och de var bland annat att de ville se fler bänkar på gården så att den kunde användas till att umgås med familjen och grilla. De ville även att den gris-rosa och baby-blå färgen i området skall tas bort annars var närmiljön bra. Även här stämmer svaren bra överens med vad de boende i Brf Nordostpassagen 3659 lämnade.

4.4.2 Ivar Kjellberg

Från Ivar Kjellberg fick författaren tillgång till de övriga kommentarerna som de boende skrivit in i samband med en mer omfattande enkätundersökning som handlar om hur nöjda de är med sitt boende.

Här följer en redogörelse för vad de boende i hyresfastigheterna tyckte om utomhusmiljön i området vid undersökningarna gjorda 2010, 2011, 2013 och 2015.

Precis som de boende i Brf Nordostpassagen tyckte Ivar Kjellbergs hyresgäster att det saknades grillplats och att gården kunde vara mysigare. Att gräsmattorna har blivit förstörda kommenterades och att det saknas mycket grönska. De vill se fler fruktträd, bärbuskar och annan lummig grönska som också stämmer överens med huvudundersökningen som behandlas i den här rapporten. Även här kommenteras att de vill att det planteras fler körsbärsträd i området.

Vidare kommenterar de att delar av gräsytorna skulle kunna användas till odling som man själv förvaltar då det hade utnyttjat dö-ytor lite bättre.

Någon tyckte att det är väldigt trevligt att promenera i området vilket kan anses som positivt och i överensstämmelse med områdets ursprungliga plan.

5 Analys

I följande kapitel presenteras den analys där undersökningens resultat analyseras utifrån de teorier som tidigare presenterats varpå slutsatser kommer att dras och presenteras i nästkommande kapitel.

Initialt kan diskuteras den yta som innergården avser, för att fastställa hur den står sig mot Olsson et als (1997) teorier kring en gård. Den yta som denna rapport grundar sig på har en tydlig avgränsning mot omgivande områden. Den delas av flera fastigheter, men hör direkt till området. Den är vidare tillgänglig för de boende samt anpassad till sin funktion även om det framkommit önskemål hos de boende att utöka och förbättra funktionen. Således kan fastställas att den enligt Sören Olsson et als (1997) resonemang kan benämnas en gård.

I enighet med samma författares resonemang kan området Nordostpassagen anses vara en halvoffentlig zon då det är tillgängligt för ett stort antal individer, vilket grundar sig i tanken att området skulle vara ett gångstråk för förbipasserande. Man kan ta sig dit lätt och borde kunna känna sig som hemma, men då området är så pass stort kan det vara svårt att direkt reagera om det kommer någon okänd och således klassificeras inte denna gård som en halvprivat zon. Detta innebär således att befintlig arkitektur och samhällsplanering sätter begränsningar på den halvprivata zon som skulle kunna vara önskvärd för en trygg och trivsamt gårdsplan. Dock framkom det i undersökningen gällande trygghet att de boende i området kände sig nöjda med tryggheten i området på kvällar och nätter. Om de är nöjda denna tid på dygnet torde de även känna sig trygga dagtid. Några kommentarer uppkom gällande okända människor som upplevdes som skumma och att en viss otrygghet uppstod i och med detta.

Då en tydlig zonindelning ger ökad trygghet kan det vara någonting att ta i beaktande vid utformning av exempelvis områden med grillplatser eller sittbänkar. Det har i undersökningen inte i större utsträckning framkommit ett behov av zonindelning (eller mer trygghet vilket diskuterats ovan), men detta kan bero på att gemene man inte ser de möjligheterna och att det trots detta bör tas i beaktande vid områdets framtida utformning då teorierna tydligt belyser vikten av detta. En kommentar från en respondent var dock att ”Nordostpassagen ska hänga samman, men kan ha ”rum” med olika karaktär”. Staket eller buskar kan användas för att skapa en indelning och en privattare zon. Detta stämmer även väl med de teorier Torseke Hulthén (2000) presenterar gällande skapandet av ett gårdsrum. Författaren menar att avgränsningen måste vara lätt att uppfatta för att upplevas privat. Många respondenter har uttryckt en önskan om grillplats och ännu fler nämnde mer och bättre sittmöjligheter, vilket således uttrycker en önskan om det bostadsnära uterum för de mötesplatser Kristensson (2007) diskuterar. Det framkom även att de boende hade en önskan om att använda gården för umgänge både med sina vänner och barn, men även med grannar vilket visar på ett intresse av dessa mötesplatser.

Genom användandet av buskar för avgränsning borde även behovet att grönska till viss del bli tillgodosett. Undersökningens resultat har tydligt visat genom att det finns en önskan att förbättra utemiljön avseende växtlighet. Hela 81% omnämnde grönska i sina

svar som någonting önskvärt att förbättra. Blommor och blomsterplanteringar efterfrågas och då gärna vintergröna varianter. Årstidsväxlande grönska önskas även liksom fruktträd och bär buskar vilket var helt i enighet med Kristenssons (2007) diskussion. Även odlingsytor var en önskan som framkom hos de boende och detta skulle kunna fungera både som en grön oas likväl som en spontan mötesplats för människor med samma intresse. Denna gemenskap kan vidare skapa trivsel hos grannarna och möjliggöra de gränsöverskridande relationer Boverket (2008) nämner i sin rapport *Gårdsutveckling i miljonprogramsområden*.

Det fanns även önskemål om gräsmattor som kan användas för en stund i solen, vilket stämmer med Olsson et al (1997) diskussion om vuxnas behov gällande utegårdar. Några respondenter efterfrågade möjlighet för sportaktiviteter vilket även torde kunna ske på en gräsmatta och den kan således bli ännu en källa till de spontana möten som både Olsson (1997) och Kristensson (2007) diskuterar som viktiga för trygghet och trivsel. Det är dock viktigt att ta hänsyn till alla de grupper identifierade av Berlund och Begerby (1998) varpå gruppen pensionärer kan behöva en lugnare yta för sina mötesplatser än barn och barnfamiljer och således kan även gräsytor av något mer begränsat utrymme behövas för att inte alla ska attraheras av yngre med mer aktiva och utrymmeskrävande lekar. Möjligheten finns även att planera en avgränsad del för tex boule, vilket var ett av förslaget i enkäten. Lekplatser var någonting som ansågs finnas i tillräckligt god utsträckning, men ett behov identifierades hos de boende av upprustning av desamma liksom önskemål om rutschkana, bollplank, sandlåda samt pingisbord. Mer avancerade önskningar var en äventyrslekplats. Noteras bör att det är lämpligt att, som Kristensson (2007) belyst, anpassa lekytorna för olika åldrar.

6 Slutsats

I nedanstående avsnitt sammanfattas de boendes önskemål avseende deras utomhusmiljö och ytterligare behov vilka framkommit enligt forskningen belyses.

Sammanfattningsvis kan fastställas att det som återkommer i svaren från de boende är en önskan att använda sin bostadsgård för att umgås samt ha ett trivsamt uterum att sitta i. De vill umgås med vänner, barn och grannar och gör gärna detta i en mysig, grönskande sittplats och då gärna med en grillmöjlighet. Omgivningen bör bestå av vackra växter året om och gärna fruktträd, bärbuskar eller en odlingslott i närheten.

Med upprustade lekplatser till de yngre, bättre sittplatser i anslutning till dem för barnfamiljerna och kanske något nytt konstverk eller en boulebana till de äldre skulle de flesta anse att bostadsgården är trivsam och inbjudande. Tar man dessutom hänsyn till det som inte direkt framkommit genom enkäten men som belystes genom forskning och planerar gårdsplanen med olika zoner med tydliga avgränsningar mellan dessa, främjas den privata känslan. Det finns då goda möjligheter till att få en miljö som inbjuder till gemenskap och spontana möten grannar emellan och således skapa mervärde genom ökad trivsel för de boende runt Nordostpassagen.

7 Referenser

7.1 Litteratur

- Berglund, U. och Jergeby, U. (1998) *Stadsrum människorum-att planera för livet mellan husen*, Byggforskningsrådet, Västerås
- Björk, C. och Nordling, L. och Reppen, L. (2008) *Så byggdes staden*, AB svensk byggtjänst, Stockholm
- Björk, C. och Kallstenius, P. och Reppen, L. (2002) *Så byggdes husen*, AB svensk byggtjänst, Stockholm
- Boverket (2008) *Gårdsutveckling i miljonprogramsområden*, Boverkets publikationsservice, Karlskrona
- Churchill, G., A. (1999) *Marketing research*, Harcourt College Publishers, USA
- Eljertsson, G. (1996) *Enkäten i praktiken - En handbok i enkätmetodik*, Studentlitteratur, Lund
- Fowler, FJ. (1993) *Survey research methods*, SAGE Publications, USA
- Hall, T. (1999) *Rekordåren - en epok i svenskt bostadsbyggande*, Boverkets publikationsservice, Karlskrona
- Kristensson, E. (2007) *Bostadsgården, vardagsrum, lekplats, mötesplats och utsikt*, Formas, Stockholm
- Lekvall P., Wahlbin C.(1993) *Information för marknadsföringsbeslut*, IHM publ., Göteborg
- Lundahl, U., Skärvad, P-H. (1999) *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*, Studentlitteratur, Lund
- Mangione, T., M. (1995) *Mail surveys- improving the quality*, SAGE Publications, USA
- Nordström, M. (1994) *Vårt behov av grönska – Några aktuella miljöpsykologiska forskningsresultat*, Byggforskningsrådet, Stockholm
- Nordström, M. (1986) *Platsens psykologi: om att tillägna sig sin miljö*, Statens institut för byggnadsforskning, Stockholm
- Olsson, S., Cruse Sondén, G. och Ohlander, M. (1997) *Det lilla grannskapet - Gårdar, trapphus & Socialt liv*, Graphic Systems AB, Göteborg
- Persson, B. och Persson, A. (1995) *Svenska bostadsgårdar 1930-59*, Byggforskningsrådet, Stockholm
- Schlyter, T. (1994) *Utemiljöförbättringar*, Byggforskningsrådet, Stockholm

Söderlund, M. (1997) *Den nöjda kunden*, Liber ekonomi, Malmö

Torseke Hulthén, K. (2000) *Bra bostadsgårdar – här vill vi bo!* Svensk byggtjänst, Stockholm

Vidén, S. och Lundahl, G. (1992), *Miljonprogrammets bostäder Bevara-förnya-förbättra*, Byggforskningsrådet, Stockholm

Wiedersheim-Paul, F., Eriksson, L., T. (1991) *Att utreda, forska och rapportera*, Almqvist & Wiksell, Malmö

Wärneryd, B., m fl. (1990) *Att fråga- om frågekonstruktion vid intervjuundersökningar och postenkäter*, Statistiska centralbyrån, Stockholm

7.2 Muntliga källor

Ekstrand, Andreas (Fastighetschef, Ernst Rosén AB) intervjuad av författaren 2016-05-14

Kjellberg, Hans (Styrelseordförande i Ivar Kjellberg AB) intervjuad av författaren 2016-05-13

Schönfelder, Peter (Fastighetsförvaltare på Newsec) intervjuad av författaren ett flertal gånger under 2015-2016

7.3 Elektroniska Källor

Bo Tryggt 05, http://www.botryggt.se/PDF/A1_Teorier_principer.pdf (2016-05-15)

Boverket,
<http://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/miljonprogrammet/>
(2016-05-15)

Brf Nordosten, <http://www.brfnordosten.se/> (2016-05-25)

Brf Nordostpassagen, <https://brfnordostpassagen.se/> (2016-05-25)

Brf Nordostpassagen 3659, <http://nordostpassagen3659.se/> (2016-05-25)

Ernst Rosén, <http://www.ernstrosen.se/> (2016-05-25)

Holger Blomstrands Byggnads AB, <http://www.holgerblomstrand.se/> (2016-05-25)

Ivar Kjellberg Fastighets AB, <https://ikfab.kjellberg.se/> (2016-05-25)

Karttjänst:
<https://www.google.se/maps/@57.6933425,11.9490038,970m/data=!3m1!1e3?hl=sv>
(2016-05-17)

SCB Befolkningsstatistik, http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Helarsstatistik---Riket/26046/
(2016-05-15)

Information till boende i BRF Nordostpassagen 3659

Undersökning av utomhusmiljön

Jag heter Susan och bor på Nordostpassagen 44. Som en del i min utbildning, Affärsutveckling och Entreprenörskap inom Bygg på **Chalmers** jobbar jag med ett kandidatarbete som handlar om utomhusmiljön i vårt område och om hur vi skulle vilja att det ser ut i framtiden. Arbetet gör jag i samarbete med **Fridhem-Johannedals Samfällighetsförening** som sköter om den yttre miljön i vårt bostadsområde. Resultatet av undersökningen kommer att användas som underlag för beslut om framtida investeringar samt vid framtagandet av riktlinjer för området.

Jag behöver nu din hjälp och dina svar på frågorna på nästa sida är väldigt viktiga. Undersökningen borde bara ta några minuter och om raderna tar slut så skriv gärna på baksidan av pappret.

Lämna det ifyllda frågeformuläret i brevinkastet på föreningslokalen Nordostpassagen 55 **senast den 9 Mars.**

Tack för din tid och medverkan!

Vänliga hälsningar,

Susan Johnson

Vid frågor kontakta mig på:

susanj@student.chalmers.se

Enkätundersökning Brf Nordostpassagen 3659

DEL 1

Nedan följer några frågor på en femgradig skala.

1 = dåligt/missnöjd

2 = mindre bra

3 = okej/godkänt

4 = bra/nöjd

5 = Mycket bra/mycket nöjd

Kryssa i det alternativet som du tycker stämmer bäst.

Hur bra tycker du att följande är idag:

	1	2	3	4	
5 Ingen åsikt					
Utformningen av gården och utomhusmiljön	☐	☐	☐	☐	☐
Möjligheten att använda gården och utomhusmiljön som du önskar	☐	☐	☐	☐	☐
Entréns utformning	☐	☐	☐	☐	☐
Belysningen i området	☐	☐	☐	☐	☐
Tillgång till lekplatser	☐	☐	☐	☐	☐
Utrustningen/redskapen på lekplatser	☐	☐	☐	☐	☐
Tillgången till bänkar och bord	☐	☐	☐	☐	☐
Val av blommor, buskar och träd	☐	☐	☐	☐	☐
Kontakten med grannarna på de gemensamma ytorna	☐	☐	☐	☐	☐
Tryggheten i området på kvällar och nätter	☐	☐	☐	☐	☐

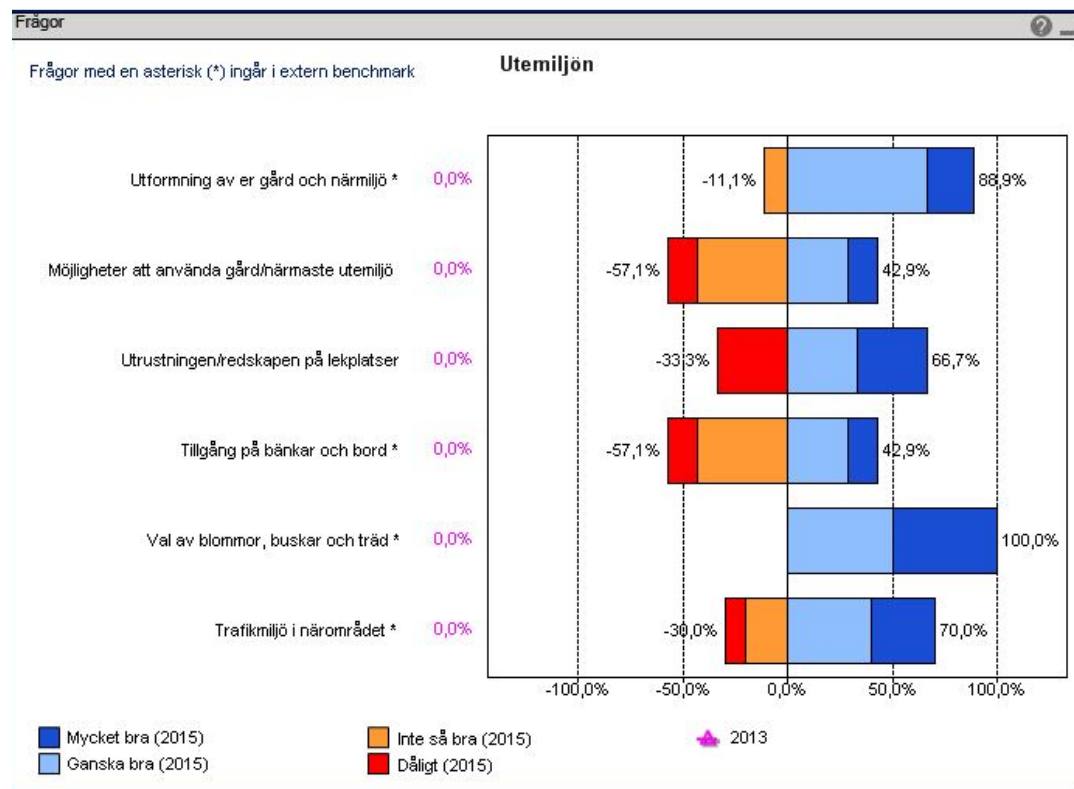
DEL 2

Vad saknar du idag som du skulle vilja finns på innergården i framtiden:

Hur skulle du vilja använda utomhusmiljön i framtiden:

Andra förbättringar/förändringar eller övriga kommentarer:

BILAGA 2: Enkät svar Ernst Rosén 2015

BILAGA 3: Kommentarer från enkätsvar Ivar Kjellberg 2010, 2011, 2013, 2015

Sammanställning av kommentarer till AktivBo enkät utskickad till hyresgäster i fastigheten i Nordostpassagen som ägs av Ivar Kjellberg Fastighets AB. Enkäten skickas ut en gång per år men bara till halva populationen alltså får de boende svara på enkäten en gång vartannat år, med undantag av 2010 och 2011. Här redogörs för svaren från 2010, 2011, 2013 och 2015.

2010:

Närmiljö och gård:

- 1 Saknar grillplats. Mörkt i trappan NP Vegagatan 1
- 2 Gården kunde vara lite mysigare. Gräsmattorna blir förstörda av skolbarnen på skolan som ligger utanför NP 2-6. Putsning av fasaden & nya balkonger
- 3 Skulle gärna se mer bärbuskar och fruktträd i planteringarna.

2011:

Utemiljön och den personliga tryggheten i området

- 1 Brunnslock
- 2 Ryska skolan är ganska högljudda! En skola ska inte placeras i ett hyresområde.
- 3 60 bussen bullrar till tusan men inget som kan ändras ju.
- 4 Störande trafik (Vegagatan)
- 5 Skulle vara lite lummigt runt träd buskar skydd runt uteplatser sandlåda. Känns onödigt med lekplatser så hela skolans barn den...
- 6 Skolan utanför fönstret. Hög ljudnivå. Gräsmattor, buskar och träd saknas. Ett staket framför skolan skulle vara bra.

2013:

Utemiljön och den personliga tryggheten i området

- 1 Mkt tunneltrafik till Götatunneln går nu via Vegagatan mkt trafik från Sprängkullsgatan har tagit denna väg.
- 2 Gillar tyvärr inte färgerna/att det är målat i olika färger (lite ghetto) helst i så fall så det matchar kyrkan om det ska vara färg. Annars bra.
- 3 Utnyttja vissa gräsytor mer, tex till odling.
- 4 Skulle gärna ha lite mysigare utemiljö. Lite mer privat och växter. Kan gärna odla själv.
- 5 Tillfredsställande

2015

Utemiljön och den personliga tryggheten i området

- 1 Varför har vi inte körsbärsträd vid NP 2-4-6?
- 2 Vi vill ha bärbuskar och fruktträd, som alla kan äta av. Tydliga skyltar med förbud att låta hundar kissa/bajsa på gården/gräsmattorna. Utomhusbelysningen lyste i fullt dagsljus vilket vi tycker är slöseri med energi.
- 3 Lamporna utomhus är tända även dagtid (energislöseri)
- 4 Jag har fönster endast mot Vegagatan. Ljudisolering i vardagsrummet är bra, men i sovrummet är den usel, jag sover med öronproppar.
- 5 Har egentligen bara promenerat genom gården och tycker att det ser trevligt ut. Vackert när körsbärsträden blommar! Har bara hälsat på någon granne, ser dem sällan.